

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

NOVEMBER 2020

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtvlo.si/varuh: 7. december 2020

Končna redakcija: 7. december 2020

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za november 2020

Odzivov je bilo tudi novembra nadpovprečno veliko. Največ jih je bilo glede informativnih oddaj, ki se kakor koli dotikajo političnih razmer v državi. Varuhinja je napisala več mnenj in priporočil uredništvom.

Po televizijski oddaji Pogovor z opozicijo, ki je sledila oddaji Pogovor s predsednikom vlade, je menila, da je uredništvo ustrezno odgovorilo na dileme glede sosledja oddaj ter sestave opozicijskega omizja.

V obravnavi pritožb glede prispevka o nasilnih protestih v Tedniku, v katerem je nastopila oseba, ki se povezuje z organizatorji dogodka, je menila, da so očitki o nedoslednosti poročila upravičeni.

Ob pritožbah glede izrekanja osebnih mnenj, komentiranja in predvajanja neoznačene satire je od primera do primera (Zadnja beseda, Studio City, Val 202, Utrip ...) pritožnikom pojasnjevala pravila žanra, programske ustvarjalce pa opozarjala na nedoslednosti ter dolžnosti, ki izhajajo iz Poklicnih meril in načel novinarske etike.

V poročilu o grafičnem napisu na oddaji zunanje produkcije (Odločitev) je vodstvu vnovič priporočila pripravo pravilnika o snemanju/predvajanju proslav in drugih prireditvev. V analizi primera, ko se je oddaja za objavo na spletu popravilo, je napisala priporočilo o označevanju oz. sledljivosti popravkov.

Glede pritožb zaradi novinarjevega pridobitnega oglasa je menila, da je takšno ravnanje neetično, ter vodstvo vnovič pozvala, naj področje podrobneje uredi.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Pogovora s predsednikom vlade in z opozicijo.....	4
Poročanje o premierovem pismu EU.....	7
Gosta v oddaji Politično s Tanjo Gobec	10
O protestih v Tedniku	10
Studio City: pogovor, »satira« in grafika	13
Oddaja Intervju: razkrivanje preteklosti ali žalitev?	16
Poročanje o ameriških volitvah	18
Zakaj mojega vprašanja ni bilo v oddaji o koroni?	19
Prikrito oglaševanje?	20
II. ŠPORTNI PROGRAM	21
Zakaj TV Slovenija ni prenašala nogometne tekme?	21
III. PROGRAM PLUS	23
O antidepresivih v oddaji Dobro jutro.....	23
Zadnja beseda: izjava sodelujoče o vojaških misijah.....	24
IV. SPLOŠNO	27
Poročilo v zadevi Poljče/napis na zaslonu	27
Umik ali sprememba že objavljene novinarske vsebine?.....	28
Hočemo več pozitivnih vsebin!, drugič.....	30
Pohvale oddajam Televizije Slovenija.....	30
RADIO SLOVENIJA	31
I. RADIO PRVI	31
Poročanje o obolelih in umrlih v številkah	31
Zakaj ste okrnili vremenske rubrike?, drugič.....	32
II. VAL 202	32
Pristranski voditelji na Valu 202?	32
III. ARS	34
Prekinjen posnetek opere	34
MMC	35
I. NOVINARSKÉ VSEBINE	35
O napadu na Dunaju.....	35
II. UPORABNIŠKE VSEBINE	35
RTV SLOVENIJA	36
I. JEZIKOVNA KULTURA	36
Pravilno prevajanje arabskih izrekov.....	36
II. TEHNIČNE ZADEVE	37

Moteče razmerje med govorom in glasbo	37
Prispevek ni bil preveden!	38
III. OGLAŠEVANJE	38
TV-oglas: preveč, prepogosto, predolgo, neprimerno	38
IV. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM.....	41
Primer diskriminacije oseb z okvaro sluha?	41
Prekrita tolmačka v dnevnoinformativnih oddajah.....	42
V. SPLOŠNO.....	42
Mnenjska pisma o vlogi medija	42
Zlatko v programih RTV Slovenija.....	43
Covid-19: informiranje o javnem zdravju, november	43
Pridobitni oglas novinarja TV Slovenija	44
PRILOGE.....	47
Priloga 1: Poročilo v zadevi Poljče/napis na zaslону	47
Priloga 2: Prekinjen posnetek opere	51
PRILOGA 3: Primer diskriminacije oseb z okvaro sluha?	53
PRILOGA 4: Covid-19: informiranje o javnem zdravju, november	56
STATISTIKA.....	60

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Pogovora s predsednikom vlade in z opozicijo

Varuhinja je prejela več odzivov, povezanih z intervjujem s predsednikom vlade. V začetku novembra so prosili za komentar objav na družbenih omrežjih, češ da javni medij premierju ne dovoli nastopiti po televiziji. Po objavi Pogovora s predsednikom vlade, 19. novembra ob 20. uri, ter Pogovora z opozicijo, 19. novembra ob 21. uri, pa so gledalci komentirali potek in vodenje obeh oddaj. Problematizirali so sestavo pogovornega omizja v opozicijski razpravi.

Primer sporočila glede gostovanja premierja v javnem mediju:

»Prebral sem objavo predsednika vlade v prilogi in sem se zgrozil. Seveda ne za to ker gre za Janšo, ampak da je to sploh mogoče?! Ali sem prav prebral, torej da RTV ne dovoljuje poročila resnega stanja vlade v državi zaradi Covid pandemije? Torej vam je res vseeno za ljudi, za mrtve, za obolele, za tiste ki bodo propadli? Ali si vi RTV lastite oz kako to pojasnjujete?«

Pojasnilo odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija, **Manice J. Ambrožič** (13. november):

»Predsednika vlade Republike Slovenije smo samo v zadnjih dveh mesecih nekajkrat povabili v oddajo Odmevi, a so vabilo v njegovem kabinetu vsakič zavrnilo.

Podatki za zadnja dva tedna: od desetih delovnih dni je predsednik vlade dobil **tri** vabila v Odmeve. V četrtek, 5. novembra, v četrtek, 12. novembra, vabilo za gostovanje smo znova poslali danes zjutraj in odgovor še čakamo.

Predsednika vlade smo povabili tudi v enourni intervju pred koncem leta. V skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike v naših programih, moramo v 24 urah po pogovoru s predsednikom vlade pripraviti tudi s predstavniki opozicije. Naš predlog je bil, da obe oddaji pripravimo konec novembra ali v začetku decembra, in sicer smo v kabinet predsednika vlade poslali predlog, da bi oddajo pripravili 30. novembra ali pa 7. decembra. Obe oddaji bi uradno in pravočasno umestili v spored in ju tudi napovedali v naših programih, da bi si ju ogledalo čim večje število gledalcev.

Minulo nedeljo smo objavili pogovor s predsednikom države, in sicer v oddaji Politično s Tanjo Gobec.«

Varuhinja je v odgovorih gledalcem dodajala informacijo, da bosta pogovora s premierjem in opozicijo na sporedu 19. novembra.

Trije gledalci so pisali glede poteka pogovorov s premierom in opozicijo, 19. novembra:

»Skupaj s soprogo sva gledala intervju s predsednikom vlade, ki ga je opravil vaš novinar Igor Bergant. Spet se dogaja, da novinar kar naprej prekinja sogovornika. Pogosto je postavljaj vprašanja na dolgo in široko in potem sogovornika, ko ta odgovorja pogosto prekinjal. To izgleda tako, kot, da je novinar sodnik, oni drug pa obtoženec. Pogosto gledava tudi tuje televizije, n.pr. ORF , Phoenix, ZDF, Sky news, BBC itd. , pa takega načina nisva zaznala. **(F. O.)**

»Intervju s predsednikom bi naj državljani gledali in sam sem ga. Sem pa pričakoval, da bo vsaj eno vprašanje v smislu: čas je težak, vam čestitamo da se borite s situacijo, da vam uspevajo stvari – tega ni bilo, kako sem prizadet, da novinarji ne zmorete, bi pa vsaj kot človek lahko eno takšno besedo. Ves intervju se je pikiralo na probleme in vrtanje in vrtanje, na to kar nas je predsednik želel opozoriti, kako je potrebno kaj razumeti – ne tega pa ni bilo zaznati, da bi takšno stvar tudi poudaril, jo pohvalili. **(I. Š.)**

»Vsa čast g. Bergantu ki je predsedniku vlade postavljaj prava vprašanja, ki so bila za predsednika vlade dostikrat zoprna in neugodna. Tako se po moje zastavlja vprašanja najbolj odgovornim v državi. Morda sem pogrešal kakšno vprašanje o kulturi in športu. Pravo njegovo nasprotje so bila vprašanja ki jih je ga. Gobec postavljala predstavnikom opozicije. V kolikor so ji vprašanja sugerirali nadrejeni ne moremo govoriti o neodvisnem novinarstvu, v kolikor pa jih je pripravila sama pa menim da ni prava oseba za take oddaje.« **(P. V.)**

Primer odgovora **varuhinje**:

»Na načelni ravni pojasnujem, da aktualnopolitični intervjuji niso namenjeni izrekanju osebnih ali uredniških pohval. Nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o javnih zadevah in ki upravljajo z javnimi sredstvi, svoje delo opravljajo najboljše kot lahko. Novinarji, ki sprašujejo v imenu občinstva, pa tudi. Razumljivo je, da imamo na uspešnost ali neuspešnost opravljenega dela različne poglede. Zlasti bi bilo idealistično pričakovati, da bi opozicija hvalila vladu. Namen tovrstnih oddaj je, da si občinstvo samo ustvari mnenje o obravnavani vsebini. Vprašanje pa je, ali si ljudje mnenja ne ustvarimo že vnaprej (kaj je slabo/dobro, kdo dela slabo/dobro) in v gledanje in ocenjevanje videne vgradimo tudi svoja lastna pričakovanja.«

Varuhinja je prejela tudi 11 odzivov gledalcev glede oddaje Pogovor z opozicijo. Gledalci so menili, da TV Slovenija opoziciji ne bi smela dati priložnosti, da je kritična do stališč in potez premiera. Med gosti pogrešali predstavnika Slovenske nacionalne stranke. Primeri odzivov:

»Kako lahko opoziciji omogočite komentira predsednika, na način, da ga rušite. A, saj ne morš verjet. Ali novinarji in opozicija res nimate ničesar drugega povedati, kot »glodati« in sprevračati in napadati. Nobene rešitve, samo »plivanje« po nekom.« **(I. Š.)**

Za četrtek je bil najavljen pogovor z opozicijo, na katero opozicijska stranka SNS očitno sploh ni bila povabljena. Čeprav sem daleč od tega, da bi podpiral SNS, pa je najava (in naslov) oddaje zavajanje in neresnica! Kar kaže na namerno izločanje sogovornikov, ki ne sodijo v kontekst interesov dela opozicije (in s tem politike TVS?), ali pa na snovanje oddaje brez poznavanja osnov politične scene – zavedanja, da je tudi SNS opozicijska stranka. V vsakem primeru kaže na diskriminatoren odnos do ene od strank. Povabilo predsednika SNS naslednji dan v Odmeve (po njegovi intervenciji) vsekakor ni adekvatno nadomestilo. **(J. Ž.)**

V oddaji z opozicijo v opoziciji ni bilo SNS stranke. Predvidevam, da zato ker je v dobrih odnosih z SDS vladujočo stranko. Zanima me vaše mnenje ali je to pošteno in kako boste ukrepali? **(T. H.)**

Pojasnilo odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»V skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike v programih RTV Slovenija moramo, ko se odločimo za daljši pogovor s predsednikom vlade, najkasneje v 24 urah priložnost dati tudi opoziciji. Gre za člen 4.2, ki ga citiram.

»**Ko se v naših radijskih in televizijskih programih odločimo za daljši pogovor s predsednikom vlade o aktualnih vprašanjih, bomo opozicijskim strankam ponudili možnost, da pojasnijo svoja stališča v podobni oddaji.** Če opozicijo sestavljata več kot dve stranki, se sme ta oddaja v primerjavi s tisto, v kateri je nastopal predsednik vlade, podaljšati največ za polovico. Omenjena oddaja mora biti objavljena v enakovrednem terminu, **po možnosti takoj po nastopu predsednika vlade** oz. v naslednji oddaji enakega tipa, vendar ne pozneje kot naslednji dan.

Za vladne stranke štejemo vse tiste stranke, ki so podpisale koalicijsko oziroma pogodbo o sodelovanju v vladi, za opozicijske pa vse druge stranke ne glede na to, kako glasujejo o posameznih vprašanjih. Tudi če član določene stranke sodeluje v vladi, ta pa ni podpisala pogodbe o sodelovanju, štejemo, da je taka stranka v opoziciji.«

Pravila veljajo od leta 2000 in dodajam primere oddaj.

Letos 28. maja je bila tako ob 20h na TVSLO 1 oddaja Pogovor s predsednikom vlade in ob 21h oddaja Pogovor z opozicijo.

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174696448?s=tv> 28. maj 2020 predsednik vlade

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174696453?s=tv> 28. maj 2020 opozicija

In še oddaji lani jeseni, ko je bil predsednik vlade Marjan Šarec:

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174638353?s=tv> 16. september 2019 ob 20h na TVSLO 1 predsednik vlade Marjan Šarec

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174638356?s=tv> 16. september 2019 opozicija (brez Levice) ob 21h na TVSLO 1

V pogovoru z opozicijo sodelujejo opozicijske stranke, **ne pa tudi stranke, ki imajo z vlado podpisan sporazum o sodelovanju. Tudi to ni novost.** Tako je marca lani Levice podpisala sporazum o sodelovanju z vlado Marjana Šarca, zato v lanskem pogovoru z opozicijo, ki smo ga pripravili 16. septembra, **v studiu ni bilo predstavnika Levice.**

Letos julija je sporazum o sodelovanju z vlado Janeza Janše podpisala stranka SNS, zato je včeraj nismo povabili v oddajo Pogovor z opozicijo.

<https://www.rtv slo.si/slovenija/sns-in-poslanca-manjsin-v-dobrobit-slovenije-poglobili-sodelovanje-z-vladno-koalicijo/529178>

Predstavnike SMC, DESUS, NSI in SNS danes vabimo na pogovor v Odmeve.«

Varuhinja je v nadaljnjih korespondencah in telefonskih pogovorih gledalcem pojasnjevala, da so navedbe o drugačnih ravnanjih v času prejšnjih vlad – netočne. Pravila o sosledju daljšega pogovora s predsednikom vlade, ki mu sledi daljši pogovor z opozicijo, veljajo od l. 2000, neodvisno od tega, kdo je kdaj v vladi ali v opoziciji. Glede odsotnosti ene od opozicijskih strank je pojasnjevala dileme glede položaja Levice v vladi Marjana Šarca (gl. npr. aprilsko poročilo 2019, str. 5: Je Levice koalicijska ali opozicijska stranka?).

V pravnih razpravah s pritožniki glede podobnosti ali razlik med partnerskimi odnosi opozicijskih strank z vlado, varuhinja ne more sodelovati. Uredništvom priporočam, da se v primeru dvomov ali razlik v podrobnostih, o ravnanju posvetujejo s pravno službo.,

Poročanje o premierovem pismu EU

Varuhinja je prejela več kritičnih odzivov na poročanje o pismu predsednika vlade Janeza Janše, ki ga je voditeljem evropskih ustanov in držav EU-ja poslal 18. novembra. Gledalci so kritiko izražali z več zornih kotov: nekateri so menili, da vsebina pisma v informativnih oddajah TV Slovenija ni bila predstavljena dovolj poglobljeno in celovito, zmotila jih je objava kritičnih odzivov doma in po svetu, več gledalcev je menilo, da v informativnem programu niso posvetili dovolj pozornosti izjavi nemške kanclerke Angele Merkel, po zasedanju članic EU, 19. novembra. Spraševali so, zakaj javni medij ne pohvali premiera in tudi, ali je bila objavljena celotna izjava nemške kanclerke ali le njen del. Primera:

»Poročanje o pismu premierja predsednikom držav EU je bilo popolnoma tendenciozno, z izkrivljenim kontekstom in poanto. Možno je sicer, da poročevalci niso razumeli, morda tudi ne prebrali, ali pa niso zmožni razumeti (kar bi bilo zaskrbljujoče). Bolj verjetna se mi zdi razlaga, da je bilo poročanje namerno tendenciozno, na osnovi iz konteksta vzetih pasusov. Kljub številnim razlagam v preteklosti, da ne gre za nasprotovanje vladavini prava, temveč za pravniško (ne politično) odločanje o kršitvah tega načela, se ponavlja in objavlja razne izjave, ki trdijo ravno nasprotno in spreminjajo pobude in razmišljanje o tem v »vazalstvo«...;

skoraj neopazna pa je bila informacija o tem, kako razume pismo Merklova in pobudo podpira. Ne nazadnje imenovanje slovenskega premierja v 5-člansko skupino pod vodstvom predsednika EU parlamenta Charlesa Michela za iskanje rešitev v zvezi z madžarsko in poljsko blokado EU sredstev za premagovanje krize kaže, da je percepcija tega pisma v EU diametralno nasprotna poročanju in izjavam na TVS in uvršča Slovenijo med tvorne članice na nivoju EU.« (J. Ž.)

»S tem sporočilom vam želim izraziti ogorčenje nad tem kako ste nas obveščali o pismu Janeza Janše na EU v zvezi s sporom s Poljsko in Madžarsko. Prvi dan je bila to osrednja novica v smislu da Janša spet nekaj solira in sramoti Slovenijo. Ko se je naslednji dan izkazalo da je prav to pismo v EU dobra osnova za iskanje kompromisa o tem pri vas ni ne duha ne sluha. Menim da imamo tako pomembno novico gledalci pravico izvedeti. Saj vam za to celo plačujemo.« (J. J.)

Varuhinja je sporočila posredovala odgovornemu uredništvu in sama sistematično pogledala obseg in vsebino poročil. Meni, da je občinstvo v nizu dnevnoinformativnih oddaj lahko podrobno spremljalo to tematiko, in sicer v dopolnjujočem nizu novic – kot so si sledile novice o tej temi: premierjevo pismo, odzivi nanj doma in po svetu, vrh EU, povzetek srečanja, pričakovanj in dosežkov, vključno z nastopi voditeljev na tem vrhu in komentarjem nemške kanclerke, ki se je odzvala na nastop slovenskega premier. **Varuhinja MENI, da informiranje ni bilo okrnjeno.**

Varuhinja je preverila, ali je bila objavljena celotna izjava nemške kanclerke Angele Merkel.

Kanclerka je na novinarski konferenci po zasedanju povedala, da je slovenski premier Janez Janša pozval vse voditelje k prizadevanjem za kompromis, kar je tudi v interesu nemškega predsedstva: »Predsednik Evropskega sveta Charles Michel je povzel stališča držav članic, ki niso imele ugovorov. Slovenski premier Janez Janša je vnovič vse pozval, naj si prizadevajo najti kompromis, kar si seveda želi tudi nemško predsedstvo.«

Izjava je bila objavljena v integralni obliki. Ni se nanašala na pismo slovenskega premierja, ampak na njegov nastop na vrhu.

Oddaja Utrip po vrhu EU

Varuhinja je prejela tudi 4 odzive na oddajo Utrip, ki je bila na sporedu 21. novembra. Gledalci so menili, da novinarka ne bi smela komentirati dogodkov. Menili so, da bi v oddajo morala vključiti odziv nemške kanclerke. Primer:

»Take pristranskosti si niti v sanjah ne sme privoščiti javna vseslovenska televizija. Deset minut je novinarka ... brala in seveda ste to tudi dokumentirali s posnetki, kaj vse so predstavniki opozicije in predstavniki vladnih strank povedali o Janševem pismu. Do tod vse prav, sem pa zaman čakal posnetek g. Angele Merkel, kaj je ona povedala o tem istem pismu !!« Se Vam zdi to nepristransko?? Kako si lahko to privošči televizija, ki jo plačujemo vsi? Tak neupravičeni medijski pogrom PV je napaka, ki si zasluži najmanj zamenjavo odgovornega urednika! Pa da mi ne boste

rekli, da je bilo to pripravljeno že prej, ker to preprosto ni res. Izjave politikov in tudi tistih, ki jih je vaša televizija povabila, da dodatno popljujejo pismo PV so bile posnete le nekaj ur pred izjavo g. Merkel.« **(J. H.)**

»Oddaja **Utrip** je šolski primer oddaje, kakršne na javni televiziji ne bi smelo biti in bi bila naloga vsakokratnega urednika, da takšne oddaje ne uvrsti v program!

Tudi avtorske oddaje in komentarji MORAJO namreč upoštevati zakon o RTV, predvsem 1. odstavek 10. člena, ki prepoveduje politično propagando!« **(J. A.)**

Odziv urednika notranjepolitične redakcije, pristojnega tudi za oddajo Utrip, **Dejana Ladike**:

»Očitke o politični propagandi zavračamo. Pritožnik sicer konkretno ne navede, kaj ga je vsebinsko zmotilo oziroma pri kateri temi in zakaj naj bi šlo za politično propagando. Avtorica je namreč pripravila celovit pregled tedna, argumentirano in na podlagi podatkom komentirala dogajanje v Sloveniji, vključila vse relevantne izjave politikov, predstavnikov koalicije in opozicije ter strokovnjakov glede epidemije covida 19.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija, **Manice J. Ambrožič** je odgovorila na očitke, da je v oddaji Utrip manjkala izjava Angele Merkel glede iskanja kompromisa med državami članicami Evropske unije:

»Iz pritožb je bilo razvidno, da so nekateri gledalci verjeli, da je nemška kanclerka komentirala pismo, ki ga je predsednik slovenske vlade poslal evropskim voditeljem.

To ne drži.

Gospa Merkel ni komentirala pisma, pač pa je pred novinarje stopila po srečanju evropskih voditeljev, ki je na daljavo potekalo v četrtek zvečer, in pojasnila, da je na srečanju voditeljev slovenski predsednik vlade predlagal kompromis in da nemško predsedstvo to podpira. Pisma ni omenila. Izjava Merklove se torej nanaša na srečanje voditeljev in na razpravo, ki je potekala na srečanju.

Avtorica oddaje Utrip je v pregledu tedenskega dogajanja povzela slovenske odzive na pismo, dan kasneje pa smo o iskanju evropskega kompromisa poročali v oddaji Zrcalo tedna in vanjo umestili tudi izjavo Angele Merkel.«

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo, da je oddaja Utrip komentirana oddaj, v kateri je dovoljeno uporabiti avtorske in subjektivne prijeme za pregled notranjepolitičnega dogajanja minulega tedna. (Varuhinja je o zasnovi oddaje, kaj je v komentiranem pregledu tedenskih dogodkov dovoljeno in kaj ne, pisali že večkrat. Gl. npr. O komentiranju v oddaji Utrip, junijsko poročilo 2020, str. 4; Zadeva Utrip/komentar, februarsko poročilo 2019, str. 37).

Gosta v oddaji Politično s Tanjo Gobec

Varuhinja je prejela 3 odzive na oddajo Politično, ki je bila na sporedu 22. novembra. Gledalce je zmotila studijska zasedba v oddaji. Primer odziva:

»V oddajo ni bilo povabljenih kredibilnih sogovornikov kjer bi se v temi soočila mnenja ampak sta se sogovornika samo dopolnjevala.« (F. R.)

Pojasnilo odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»V oddajo Politično s Tanjo Gobec smo povabili dr. Mira Cerarja, ki na Pravni fakulteti v Ljubljani predava vladavino prava, tudi nekdanjega predsednika vlade, nekdanjega zunanjega ministra in ustanovitelja SMC-ja in, nenazadnje, pravnika, ki je sodeloval pri oblikovanju sedanje ustave, ter dr. Luko Lisjak Gabrijelčiča, raziskovalca na univerzi v Budimpešti, zgodovinarja in komentatorja. To ni bilo soočenje pravnikov niti politikov, temveč vsebinski pogovor s sogovornikoma, ki sta bila vabljeni zaradi njihovih različnih referenc in izkušenj ter - skladno s temi - tudi korektno izprašana - o različnih aktualnih vprašanjih. Odgovarjala sta vsebinsko, umirjeno in strpno.«

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo, da celovitosti poročanja ali predstavitve družbeno pomembnih tematik ni mogoče skržiti na matematično izravnavanje argumentov za in proti. Uredništva imajo ne le pravico, ampak tudi dolžnost, da pri sleherni medijski obravnavi pretehtajo, kateri žanr je najprimernejši za predstavitev posameznih družbeno pomembnih vsebin, ali je to novica, poročilo, analiza, polemika, pogovor, intervju itd.. Ko se odločijo za pogovorno oddajo, je prav tako pomembno, da se argumentirano odločijo, kdaj je z vidika informativne vrednosti primernejše soočenje različnih stališč, kdaj predstavitev tematik v nizu oddaj in kdaj npr. analitičen pogovor z dopolnjujočimi mnenji in pogledi. Naloga javnega medija je, da tudi najbolj kompleksne družbene vsebine predstavi na način, da občinstvu pomaga razumeti dogodke, pojave in posamezne poteze, da si lahko o njih sami ustvarijo mnenje in odgovorno sodelujejo v državljanskem življenju.

O protestih v Tedniku

Varuhinja je prejela sedem odzivov na prispevek o ozadju nasilnih protestov v Ljubljani, 5. novembra, ki je bil objavljen v oddaji Tednik (12. novembra). Gledalce je zmotil način prikaza teh protestov in posebej dejstvo, da je bil k besedi povabljen tudi posameznik, o katerem krožijo domneve in namigi, da je bil med organizatorji protestov. Primeri odzivov:

»Nimam samo pripombe na minutažo navedenega temveč smatram, da osebi s kriminalno preteklostjo in udeležencem nasilnega ter nezakonitega shoda sploh ne bi smeli omogočiti, da komentira te nasilne proteste. Z omogočanjem, da lahko nasilna oseba nastopa v vaši oddaji namreč dajete nasilnim protestom legitimiteto.« (I. S.)

»Sicer korekten opis poteka dogajanja na ljubljanski ulicah dne 5.11. je pokvaril del prispevka, ki kot relevantno osebnost dogajanja prikazuje g. Anisa Ličino, večkrat obsojenega kriminalca iz ljubljanskega kriminalnega podzemlja, ki na vprašanje kaj

storiti za preprečitev nasilja nad novinarji "svetuje", naj vaši novinarji nosijo jasne oznake RTVSLO, pa se jih nihče ne bo fizično lotil.

S tem je omenjeni jasno nakazal, da je nasilje nad novinarji in snemalci upravičeno, če le niso uslužbenci nacionalne TV.

To napeljuje k sklepu, da je poročanje TV SLO pristransko v korist nasilnežem. Novinar z dodatnimi vprašanji Anisa Ličine ni opozoril oziroma problematiziral, da naj bi bili prisotni novinarji in snemalci vseh medijev ne glede na koga poročajo, enako zaščiteni pred fizičnim nasiljem. Novinar bi moral v prispevku reči bobu bob in v zaščito korektnih postopkov policije gledalcem pojasniti, zakaj je bila nasilnica fizično onemogočena in vklenjena, saj je za analizo posnetkov imel dovolj časa.« **(V. J.)**

»Pogledala sem nekaj izsekov in bila sem ZGROŽENA!!!! Pravzaprav si sploh ne morem razložiti kako lahko nacionalna televizija, ki bi morala biti v službi za dobrobit vseh državljanov predvaja kaj takšnega. to je ŠKANDAL!!! Najmanj kar bi pričakovala po takšni oddaji je, da se odstavi tisti, ki je odgovoren za takšno poročanje.« **(K. V.)**

Odziv odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»Prejeli smo kar nekaj kritičnih odzivov na prispevek o četrtkovih protestih, ki smo ga v ponedeljek, 9. novembra objavili v oddaji Tednik. Menimo, da so kritike upravičene, saj so bile izjave sogovornika, protestnika Anisa Ličine v prispevek umeščene brez kritične distance in ne da bi bil sogovornik kritično soočen s dejstvi glede teh protestov. Pavšalna izjava, da bi morali novinarji nositi napise RTV, pa jih protestniki ne bi napadli, je žalitev za vse novinarje in novinarski poklic; prav novinarji pa so bili poleg policistov tarče napadov nekaterih nasilnih protestnikov.

Prispevek je bil zmontiran tik pred oddajo in prav časovna stiska je povzročila nesporazum v komunikaciji med urednico oddaje in novinarjem, ki je pripravil prispevek. Zadevo smo v uredništvu temeljito analizirali in se strinjamo, da so bile izjave protestnika, kot so bile umeščene v prispevek, razumljene kot opravičevanje nasilja, kar ni bil namen in kar obžalujemo. O nasilju na protestih sta v prispevku govorila tudi notranji minister Aleš Hojs in načelnik PU Ljubljana Stanislav Vrečar.

Odločno obsojamo nasilje na nedavnih protestih, v prispevkih in pogovorih v naših oddajah pa smo poskušali četrtkovo dogajanje čim bolj večplastno osvetliti. O izsledkih preiskave, nasilnejših in organizatorjih protestov bomo poročali v naših oddajah.

Prav tako bomo v uredništvu opravili razpravo o Načelih novinarske etike še posebej o delu, ki govori o pravičnosti in o načelih glede poročanja s protestov.

Z varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev še v tem mesecu pripravljamo analitični pogovor, pri katerem bodo sodelovali tudi uredniki tedenskih in dnevno-informativnih oddaj.«

Varuhinja je dodala širše pojasnilo in zapisala **MNENJE**:

»Kot večkrat poudarim, v programih javnega medija ni prepovedanih govorcev. V radijskih, spletnih in televizijskih programih je dovoljeno nastopati tudi obtoženim in obsojenim za kazniva dejanja – pod pogojem, da je iz objave nedvoumno razumljivo, kakšen je fokus in kontekst objave, ter da je do govorca vzpostavljena kritična distanca.

V konkretnem primeru je bil **novinarjev prispevek pomanjkljiv**, saj fokusa in konteksta umestitve enega od govorcev nismo mogli razumeti. Je bil ta govorec pred mikrofonom povabljen kot eden od protestnikov? Če je tako – zakaj? In zakaj on in ne kdo drug? Je bil povabljen kot domnevni organizator? Če je tako – zakaj? In v tem primeru: zakaj to ni bilo povedano in zakaj o tem ni bil nič vprašan? Je bil povabljen kot nevtralen komentator videnega nasilja, tudi nasilja nad novinarji? Če je tako – zakaj? In če govorec poda sporno izjavo o označbah za novinarje, ki naj bi jih ščitile pred nasiljem – zakaj ta njegova izjava ni bila razčiščena? Je imel v mislih oznako »press«, ki bi razlikovala novinarje od ostalih navzočih na protestih? Je namigoval, da so snemalci/novinarji upravičeni do zaščite, ostali pa ne?

Menim, da so si gledalci upravičeno zastavljali takšna vprašanja.

Zato se povsem strinjam z analizo odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič, da **novinarjev prispevek ni bil pripravljen s potrebno kritično distanco in celovito**, kot to narekujeta načeli nepristranskosti in poštenosti Poklicnih meril in načel novinarske etike. Podpiram njeno napoved, da bodo v uredništvu o tem opravili resno notranjo razpravo in da bodo posebno pozornost namenili tudi pravilom spremljanja uličnih protestov, ki so prav tako zapisana v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike. Lahko razumem, da je bil prispevek pripravljen v naglici, da se o njem v uredništvu niso dovolj dobro pogovorili v času priprave in da je šel v eter brez potrebnih popravkov. **Menim pa, da morajo uredništva znati predvideti, katere kompleksne tematike potrebujejo več časa za pripravo in bolj poglobljeno obravnavo**, ki jo je mogoče zaupati le najbolj izkušenim sodelavcem.«

Iz Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija:

1.8 Pravičnost

(...) Nobeno poročilo ali programska vsebina nista poštena, če:

- a. ne vsebujeta vseh poglobljenih dejstev;
- b. vsebujeta nepomembne podatke na račun najpomembnejših dejstev;
- c. nevede ali vede zavajata gledalce in poslušalce;
- d. poročevalec uporablja besede ali prijeme, ki kažejo na njegovo pristranskost.

5.9.1 Protesti in demonstracije

(...) Uredniki in novinarji RTV Slovenija morajo pri tem upoštevati naslednja navodila:

- a. o spremljanju demonstracij ne obveščajo nikogar zunaj RTV Slovenija, saj napoved poročanja lahko vpliva na obisk in namere organizatorjev;
- b. novinarji morajo ohraniti distanco do organizatorjev in demonstrantov;
- c. poročevalske ekipe naj bodo pozorne na osebe ali skupine, ki se odkrito nastavljajo pred kamerami in mikrofoni;
- d. poročevalske ekipe ne smejo dajati nikakršnih predlogov ali postavljati zahtev demonstrantom, ki bi vodili k stopnjevanju dogodkov;
- e. novinarji naj poizvedo in poročajo, kdo so organizatorji, kakšen je namen demonstracij in koliko je udeležencev;
- f. če demonstracije prekinejo nek drug javni dogodek, naj ga novinarji še naprej spremljajo v obsegu, ki si ga zasluži;
- g. odločitev o predvajanju poročila mora biti odvisna od pomembnosti dogodka, protesta ali demonstracij, in ne le od hrupa in prizorov, ki so ga zaznamovali.

Studio City: pogovor, »satira« in grafika

Varuhinja je prejela tri odzive glede oddaje Studio City, in sicer o vsebini, vodenju in podatkovni grafiki uporabljeni v oddaji. Gledalka **K. V.** se je odzvala na pogovor s predsednikom Policijskega sindikata Slovenija, 16. novembra:

»... ponovno sem začutila subtilno podpiranje protestov. Ne vem ali vi in vaši ustvarjalci še vedno ne veste, da imamo pandemijo in vsakodnevno več kot tisoč novookuženih???! Kako lahko voditelj pravi, da so protesti človekova pravica???! Kaj pa MOJA pravica do zdravja, pravica do zdravja mojih staršev, sorodnikov, sosedov??!! Zakaj imajo v vaših očeh protestniki več pravic (do združevanja), kot pa mi (do varnosti in zdravja)??! Tega preprosto NE razumem. In spet zbijanje avtoritete policistom na način, da voditelj sprašuje, če niso dolžni spoštovati (tudi) protestnikov, nasilnežev???! «

Odgovor urednice Studia City Alenke Kotnik:

»Pogovor s predsednikom Policijskega sindikata Slovenije smo pripravili z namenom osvetlitve položaja policistov, ki so se znašli dobesedno med dvema ustavnima pravicama, na eni strani do zbiranja in združevanja protestov ter na drugi pravico do zdravstvenega varstva in zdravja. V pogovoru ni šlo za dilemo, kdo ima več ali manj pravic, ampak je šlo v tem primeru za kolizijo dveh ustavnih pravic, ki ju v primeru protestov varujejo ravno policisti (kot je dejal sogovornik v primeru masovnih dogodkov s t.i. taktičnim preudarkom). V pogovoru smo slišali za težave policistov, razmere, v katerih delajo in dejstvo, da jih vlada (kot je dejal sogovornik ne le aktualna, ampak tudi vlade pred njo) ne sliši, z njimi ne vodi socialnega dialoga in ne izpolnjuje zavez iz že podpisanega stavkovnega sporazuma.

Ustvarjalci oddaje in gostje spoštujemo ukrepe za zaježitev virusa in jih dosledno upoštevamo. Zavračam navedbe, da spodbujamo k njihovem kršenju. Kot tudi zavračam navedbe, da smo kogarkoli spodbujali k protestom.

Naše delo je poročanje o aktualnih družbeno-političnih dogodkih in vprašanjih, ki se ob tem odpirajo. Protesti, nasilje in ravnanja policije so natanko taki dogodki, ki kličejo po dodatnih pojasnilih in osvetlitvah«.

Varuhinja je v odgovoru dodala splošno pojasnilo, da poročanja o dogodkih ni mogoče enačiti s podpiranjem teh dogodkov. Menim, da je takšno enačenje dogajanja v družbi z medijsko obravnavo tega dogajanja zlonamerna interpretacija različnih družbenih vlog.«

Gledalka **S. J.** se je odzvala na prispevek, 23. novembra:

»Danes smo v oddaji StudoCity poslušali o Trampistih in njihovi podvrsti Jansistih in Orbanistih v Evropi, govorilo se je tudi o "alfa samcih", ki jih vodijo. Taka primerjava z živalskimi vrstami je gledano občečloveško neprimerna, žaljiva in ne pritiče nobeni, kaj šele nacionalni TV, ki jo plačujemo vsi, pa naj se nanaša na leve ali desne politične opcije. Preprosto ne sodi k omiki slovenskega kulturnega in političnega prostora, ki ga na tak način negirate in spodbujate nestrpnost, kar nikakor ni izbira večine državljanov.«

Pojasnilo urednice oddaje Studio City **Alenke Kotnik**:

»V omenjenem prispevku je šlo za satiro.

Grafično in tonsko smo jo ločili s špico in napisom Studio Shitty, kar naši redni gledalci razumejo kot vsebino, ki odstopa od informativnih prispevkov in izraža bolj mnenjski pristop oz. uporablja slikovni material v drugačnem kontekstu, da bi spodbudila razmislek o družbeno-aktualnem dogajanju. Morda res ni bila najbolj posrečeno, jasno in nedvoumno umeščena v tok oddaje, smo pa želeli ustvarjalci z njo opozoriti na trende, ki jih mnogi vidijo kot zaskrbljujoče in ogrožajoče za demokratičen ustroj družb.

Satirična rubrika je bila v preteklosti že razpoznaven del oddaje. Menim, da tudi sicer gledalci našo oddajo in vsebine dojemajo kot prostor kritike, alternative in pogledov na svet, ki morda kdaj stopijo tudi na rob prav zato, da bi izzvali refleksijo.

Če smo koga izmed gledalcev z vsebino užalili, se opravičujem, saj to nikakor ni bil naš namen.«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Naj ob tem dodam, da je bila satira v našem programu, kot jo določa 9.13 člen Poklicnih meril in načel novinarske etike ena od tem našega rednega uredniškega sestanka. Področje satire je za Informativni program zelo občutljivo območje in v prihodnje bo naš premislek o morebitni umestitvi satire v naše oddaje še bolj poglobljen.«

Varuhinja uredničnemu odgovoru dodaja, da je poleg obvezne označbe, da gre za satiro (ki je v oddaji ni bilo) dolžnost uredništev tudi, da vedno znova tehtajo, kje je meja med zbadljivim

in žaljivim družbenim komentarjem. Ta dolžnost in odgovornost sta v informativnih programih še večja kot v razvedrilu ali satiričnih oddajah, zato je v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike področje posebej urejeno:

9.13 Satira

Satire ne smemo uporabljati v radijskih in televizijskih informativnih programih. Izjema je možna samo, če bi objava določene satire sprožila resno obravnavo določenih problemov. Satira v informativnih oddajah bi lahko zmedla del občinstva pri presoji o naravi in namenih oddaje ter pri oblikovanju lastnih stališč o naravi in pomembnosti obravnavanih dogodkov in tem. Satirični prispevki morajo biti vključeni v oddajo tako, da bodo poslušalci in gledalci zlahka ločevali med pravimi informacijami, stališči in mnenji nastopajočih in med satirično predelavo različnih informacij, stališč in mnenj.

Gledalca **A. B.** pa je zmotila podatkovna grafika, prikazana med pogovorom z obrambnim ministrom Matejem Toninom in poslancem Levice Luko Mescem o zakonskem povišanju sredstev za Slovensko vojsko, 23. novembra:

»Menim, da je RTV naredila večjo napako, ko je bilo nam gledalcem na ekranu predočeno koliko sredstev je namenjenih v Proračunu za leto 2021 za posamezna področja (23 mio domovi za ostarele, 60 mio bolnice, 636 mio oboroževanje).

Po mojem mnenju je bila navedena grafika na ekranu med samim pogovorom zelo zavajujoča. K celoviti informaciji bi bilo potrebno omeniti, da je menda v Proračunu namenjenih tudi več kot 300 mio EUR za dolgotrajno oskrbo, menda gre za področje zdravstva (vključno z zdravstveno blagajno) skupaj več kot 4.000 mio EUR.

Sedaj je tudi čas razprav glede samega referendumu. V tem smislu se mi zdi tudi sporno, da RTV na tak način z manipulacijami glede podatkov tako neposredno podpira akcijo Levice za razpis referendumu.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»V oddaji Studio City smo v ponedeljek res objavili grafiko, ki v pogovoru ni bila pojasnjena in postavljena v kontekst.

V torek, dan po oddaji, smo na družbenem profilu Studia City na twitterju objavili opravičilo, ki smo ga objavili tudi na družbenih profilih RTV Slovenija in @infoTVSLO, torej družbenih profilih Informativnega programa TV Slovenija.

Besedilo opravičila je takšno:

"Pri objavi grafike v oddaji je včeraj prišlo do neljube napake. Znesek iz proračuna za l. 2012, ki smo prikazali, predstavlja celoten proračun @MO_RS, vključno z investicijami in plačami vojakov. Za napako se opravičujemo."

Prav tako se bomo za napako opravičili v ponedeljkovi oddaji Studia City.

Vsak teden na uredniških sestankih našega programa analiziramo vse oddaje in tako je bilo tudi z omenjeno oddajo Studio City. Strinjali smo se, da je pri objavi grafik

nujno, da jo v oddajo s svojim komentarjem ustrezno vsebinsko umestita in pojasnita novinar (če so podatki v prispevku) ali voditelj (če so v napovedi). Če pa je podatkovna grafika objavljena med pogovorom, pa mora podatke komentirati gost.«

Oddaja Intervju: razkrivanje preteklosti ali žalitev?

Varuhinja je prejela 7 sporočil o televizijski oddaji Intervju, v kateri je novinar Jože Možina gostil Igorja Omerzo. Oddaja je bila na sporedu 8. novembra 2020 na TV SLO 1. Štirje gledalci so oddajo pohvalili, trije pa so bili do oddaje kritični. Primera pohval:

»Izražam podporo, da se tovrstni intervjuji oz. oddaje predvajajo na RTV SLO, saj prinašajo tudi drugi pogled na zgodovinska dejstva iz naše preteklosti. (D. Š.)

»Takšno postopno odkrivanje do sedaj strogo skritih in zamolčanih dejstev naše bližnje zgodovine, podprto z dokumenti, predstavlja izjemen prispevek za razumevanje današnje razklanosti Slovencev, zlasti za mlajšo generacijo. Bravo !! Čim več takih oddaj !!« (A. K.)

Na varuhinjo je bil naslovljen tudi **protest Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije**, v katerem so menili, da so v oddaji »nizkotno in žaljivo« prikazali pokojnega Janeza Stanovnika, predsednika Predsedstva SR Slovenije, častnega predsednika Zveze združenj borcev, častnega občana Ljubljane, nosilca partizanske spomenice 1941 ter drugih državnih odlikovanj.

»Ocenjujemo, da namen oddaje ni bilo podajanje nepristranskih in preverjenih dejstev, temveč zloraba zgodovine v politične oziroma strankarske namene. Od TV Slovenija bi pričakovali, da bo v svojih oddajah spoštovala pravila novinarske etike ter kadar gre za zgodovinske teme, tudi znanstvena merila. Namesto tega TV Slovenija dovoljuje zlorabo in spreobračanje zgodovine v korist tiste politike in ideologije, ki je obremenjena z neminljivo sramoto narodnega izdajstva in bi jo rada na vsak način izbrisala.

V televizijski oddaji niso upoštevali vseh potrebnih zgodovinskih dejstev in okoliščin za obravnavano materijo, dajali so pristranske sodbe ter zlivali gnojnico po partizanskem boju in Janezu Stanovniku. S prirejenimi interpretacijami in načrtno diskreditacijo ter napadi na pokojnika, ki se ne more več braniti, pa je bilo doseženo novinarsko dno, razkrivajoč vso ubožstvo tistih novinarjev, ki se namesto nepristranskosti in znanstvene neodvisnosti, odločijo za hlapčevstvo svojim političnim gospodarjem.«

Varuhinja je bila seznanjena z odgovorom odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**, na katero je bil prav tako naslovljen protest. Urednica je zapisala, da so bila v oddaji »zgolj predstavljena preverjena zgodovinska dejstva« in da je gost »v pogovoru predstavil nekatere podatke, ki jih je podkrepil z arhivskimi dokumenti, partijskimi zapisniki in medijsko zabeleženimi izjavami samega Janeza Stanovnika«. Poudarila

je, da namen oddaje ni bil ne omalovaževanje ne zmanjševanje pomena narodnoosvobodilnega boja:

»Kot družba bi morali biti dovolj zreli, da se o različnih plateh naše skupne zgodovine, pa če govorimo o drugi svetovni vojni ali pa denimo o vojni za Slovenijo ali osamosvojitvi, o junaštvih in žrtvovanju, pa tudi o napakah in stranpoteh, pogovarjamo odkrito in kritično s preverjenimi dejstvi.«

Varuhinja je v odgovoru zapisala **MNENJE** in **PRIPOROČILO**. Poudarila je, da se v celoti strinja z uredničnim poudarkom, da mora biti uredniška politika neodvisna in avtonomna ter da mora javni medijski servis, ki deluje v pluralni, svetovnonazorsko različni sodobni slovenski družbi spoštovati mnenja vseh deležnikov v javnem prostoru.

»Menim pa tudi, da ima občinstvo pravico do takšnih programskih vsebin, ki so v celoti skladne tako z zasnovo posameznih oddaj kot s programskimi standardi ter poklicnimi merili in načeli novinarske etike RTV Slovenija. To so tudi temelji avtonomnega in neodvisnega uredniškega odločanja. Da bi bila ta pravica občinstva dosežena, morajo uredništva programske odločitve sprejemati po vsakokratnem premisleku o informacijski vrednosti, fokusu (zornem kotu), kontekstu in žanru obravnave.

Glede oddaje **Intervju** sem v minulih letih ob različnih konkretnih povodih večkrat opozorila, tudi z mnenji in priporočili, na nedoslednosti in pomanjkljivosti. Med drugim sem uredništvu priporočila:

- naj pri izbiri sogovornikov sledijo zasnovi oddaje (portretni pogovori z zanimivimi posamezniki o njihovem življenjskem in poklicnem opusu);
- naj v pogovorih, ko sogovornik omenja konkretne posameznike, voditelj upošteva načelo kritične distance oz. etičnega razmerja, ki mdr. pomeni, da mora v imenu javnosti poskrbeti za zaščito osebnega dostojanstva (pietete) tistih, ki jih ni v studiu, da bi se branili sami;
- naj se pri izbiri tem in sogovornikov izogibajo družbenim in političnim aktualizmom, ki terjajo prikaz druge plati ali celovit prikaz v nizu (saj intervju tega ne omogoča);
- naj voditelj pogovorov ne obremenjuje z lastnimi pogledi, kar lahko vzbudi vtis pristranskosti;
- in naj teme, ki so kontradiktorne, ki delijo javnost in stroko, o katerih v družbi obstaja več pogledov, pri katerih so možni različni poudarki v podatkih in njihovi interpretaciji, obravnavajo v oddajah ustreznega žanra (kar intervju ni).

Vaše pismo je povod, da bom **uredništvo vnovič pozvala, naj upoštevajo priporočila in se v notranji razpravi še enkrat posvetijo zasnovi oddaje ter standardom, merilom in načelom, ki so jim lahko v oporo pri kakovostni pripravi oddaj.**

Ob tem poudarjam, da v javnem mediju ne more biti prepovedanih tem in da tudi ni mogoče pričakovati, da bi o zgodovinsko prelomnih dogodkih ali o pomembnih zgodovinskih osebnostih podajali le en možen pogled, če v družbi obstajajo razlike v argumentih, podatkih in stališčih. Vsekakor pa je treba poskrbeti, da se v primeru razlik predstavi najširši nabor možnih pogledov, brez solidariziranja z enim samim, ter s pomembnim vodilom: to je strpen, kulturn in spoštljiv dialog. Menim, da je to smisel načela pluralnosti v javnem mediju.

Dodajam še, da na varuhov naslov prejemam raznovrstne odzive, nemalokrat pohvale in kritike za isto programsko vsebino. Večkrat prejmem tudi proteste, ki ob odzivu na program vsebujejo tudi neprimerne opazke o programskih ustvarjalcih. Menim, da je uporaba izrazov kot so »ubožstvo novinarjev« ali »hlapčevstvo političnim gospodarjem« neprimerna. **Verjamem, da je še tako ostro kritiko mogoče izreči/zapisati brez obsodb in žalitev.** Tudi sama si prizadevam za spoštljiv družbeni dialog.«

Poročanje o ameriških volitvah

Gledalec **V. J.** je varuhinji pisal glede oddaje Dnevnik, 11. novembra, v kateri je voditelj dejal, da se v ZDA bolj kot s pandemijo ukvarjajo »predsedniškimi volitvami oziroma s tem, kdo bo zmagal, čeprav je jasno, da bo novi 46. predsednik ZDA Joe Biden«.

»Nam gledalcem je bila izrečena zavajajoča, eksplicitna trditev, ki nikakor ne drži. Je navijaška in celo lažna. Kot vemo, v ZDA preštevanje volilnih glasov še poteka. Vložene so bile številne pritožbe zaradi možnih goljufij v volilnem postopku v posameznih zveznih državah. Navedeno jemljem kot izrazit poskus vplivanja na percepcijo gledalcev glede omenjene teme.«

Odgovor je pripravil **Aleš Malerič**, ki ta dan nadomeščal urednico Zunanjepolitične redakcije Informativnega programa. Zatrdil je, da stavek ni bil »ne zavajajoč ne netočen, še manj navijaški ali lažniv«:

Štetje glasov v Združenih držav Amerike ponekod res še poteka, a to ne pomeni, da so projekcije volilnih izidov, ki so jih objavile ameriške televizije netočne. Običajna praksa v Združenih državah je, da projekcijske volilne izide prve objavijo njihove televizije, a to storijo na podlagi uradnih sporočil volilnih komisij posameznih zveznih držav, potem ko le te preštejejo zadostno število glasov, da se zmagovalec ne more več spremeniti, in po točno določeni metodologiji. Še nikoli doslej se tako objavljen izid ni izkazal za netočnega. Preostali neprešteti glasovi minimalno spremenijo le številke, ne pa izida.

Pravni postopki z različnimi zahtevki, ki jim je skupno, da izpodbijajo volilni rezultat oziroma zakonitost štetja, so bili do zdaj neuspešni. Možnosti, da bi karkoli spremenili, so minimalne, skoraj nikakršne. Kljub velikim besedam in trditvam, da še vse visi, je stvar s pravnega vidika precej bolj enostavna in drugačna. Pravni zahtevki

in postopki pri ugotavljanju volilnega izida v ZDA sploh niso nekaj novega. V Zadnjih dvajsetih letih so že običajni, vselej doslej pa objavljenih izidov niso prav dosti spremenili oziroma ne bistveno. Dejanska podlaga, s katerimi so tokratni pravni zahtevki Trumpove ekipe utemeljeni, je po mnenju vodilnih ameriških ustavno-pravnih strokovnjakov, npr. profesorja Laurence Triba s Harvardske pravne fakultete, ki ima v ZDA za sabo verjetno največ podobnih postopkov pred Vrhovnim sodiščem ZDA, izjemno šibka. Zatrjevane domnevne goljufije skoraj v celoti niso podprte z dejanskimi dokazi. Številni zahtevki so tako že bili zavrženi. Iz preteklih izkušenj vemo, da izločanje volilnic ali ponovno štetje glasov izid spremeni le za največ 200, 300 glasov, razlika med podporo kandidatoma po posameznih zveznih državah pa je nekajkrat višja. Za nameček razlika med kandidatoma po številu elektorskih glasov po objavi izidov v Georgii in Arizoni sploh ni več tako tesna kot se morda zdi. Je podobna kot je bila pred štirimi leti v korist Donalda Trumpa. Tudi takrat so glasove po tistem, ko so ameriški mediji že razglasili zmagovalca in je svet čestital, še šteli, pa smo vendarle z gotovostjo govorili o zmagovalcu in bili točni.

Še bi lahko nizali argumente, ampak potegnimo črto: poročanje TV Slovenija v tem primeru je bilo profesionalno in korektno.«

Zakaj mojega vprašanja ni bilo v oddaji o koroni?

Varuhinja je prejela sporočilo gledalca **V. B.**, ki ga je zanimajo, zakaj njegovo vprašanje, ki ga je poslal na elektronski naslov korona@rtvslo.si, ni bilo predstavljeno v oddaji Premagajmo covid 19, ki je bila na sporedu 9. oktobra na TV SLO 1. Posebej si je želel, da bi razčistili, zakaj je potrebno oz. dobro nositi masko:

»Zakaj me maska, ki jo nosim, ne ščiti pred drugimi? Stalno se namreč ponavlja, da maska, ki jo nosim, ščiti druge pred mano, ne pa tudi mene pred drugimi. (...) Na moje vprašanje v oddaji dne 9.11.2020 niste odgovorili. To me je presenetilo, saj ste zapisali, da boste na vprašanja odgovorili. To je zelo nekorektno. Me povabite k sodelovanju in ko pa to povabilo sprejemem, na moje vprašanje ne odgovorite. Me torej ignorirate. Zelo čudno.«

Odgovor je pripravila urednica oddaje Premagajmo covid 19 **Vesna Pfeifer**:

»Na e-naslov korona@rtvslo.si vsak dan prejmemo številna vprašanja gledalcev in gledalk, ki jih nato združimo po tematskih sklopih. V vsaki oddaji Premagajmo covid 19 v prispevkih in z gosti v studiu obdelamo dva do tri tematske sklope vprašanj, saj jih več v oddaji, ki traja 28 minut, ne moremo. Vsa e-sporočila gledalcev, ki nam poleg vprašanj za strokovnjake, sporočate tudi različna mnenja v zvezi z epidemijo in ukrepi, skrbno preberemo, če ne isti dan, ko je bilo sporočilo poslano, pa v dneh, ki sledijo.

Maske smo temeljito obdelali v oddaji, ki je bila na sporedu 16.10., ko je na številna vprašanja gledalcev odgovarjala dr. Mateja Logar (klinika za infekcijske bolezni in vročinska stanja, UKC Ljubljana), nato pa še v oddaji, ki je bila na sporedu 27.10., ko

smo v prispevku prikazali, katere vrste mask uporabljamo, čemu služi maska, pa tudi kakšen je namen nošenja mask in koga maska ščiti. Tudi sami ste v svojem e-sporočilu navedli pojasnilo dr. Maria Fafangla, epidemiologa in predstojnika Centra za nalezljive bolezni NIJZ, v reviji Zarja (6.10.2020): "Koncept uporabe maske je sedaj tak: maska ne ščiti njenega uporabnika, temveč gre za prepreko, s katero ščitiš drugega."«

Uredništvo je pridobilo dodatno pojasnilo **NIJZ**, ki ga je prejel tudi gledalec:

»Zaščita z masko je pomembna, saj ob upoštevanju ostalih higienskih ukrepov, kot so pravilno kašljanje, kihanje, pravilno umivanje rok ter izogibanje dotikanju obraza in sluznic, še dodatno zmanjšujejo nevarnost prenosa okužbe. Pri tem je zelo pomembno, da masko pravilno namestimo, nosimo in tudi odstranimo. Ves čas nošenja maske se oseba ne sme dotikati osrednjega dela maske, saj bi na ta način lahko prišlo, do onesnaženja rok in nevarnosti prenosa okužbe na druge osebe.

Raziskave kažejo, da so osebe, ki jih nosijo, bolj previdne in ne segajo z rokami k ustom in očem, s tem pa maska osebo, ki jo nosi, lahko zaščiti pred okužbo.

Pomemben pogoj, ki ga je potrebno upoštevati pri uporabi tovrstnih mask je, da jo pravilno namestimo in se je med nošenjem ne dotikamo.«

Prikrito oglaševanje?

Gledalec **M. Š.** je bil v svojem sporočilu kritičen do programske vsebine TV Slovenija, in sicer prispevka o nišni avtomobilski ponudbi v Italiji, ki je bil objavljen v Odmevih, 17. novembra.

“Danes, v torek 17.11.2020 je bil v oddaji Odmevi ob 22:00 objavljen prispevek o italijanskem proizvajalcu avtomobilov DR Avtomobile, ki je vseboval vse elemente prikritega marketinga. Kot državljan RS in plačnik RTV naročnine zahtevam javno opravičilo odgovorne osebe (direktor RTV, odgovorni urednik) ter javno razkritje, koliko denarja je prejel rtv in/ali kdo od zaposlenih, da je bil omenjeni prispevek objavljen.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija **Manice J. Ambrožič:**

»V Informativnem programu TVSLO smo se za prispevek o majhnem proizvajalcu avtomobilov odločili po predlogu našega dopisnika iz Italije, ki pojasnjuje:

»1.- gre za neobičajnega, majhnega proizvajalca avtomobilov, ki ima svojevrstno poslovno politiko. V Italiji skrbi za razvoj modelov in homologacijo za evropski trg, tu jih tudi sestavlja, medtem ko mu sestavne dele izdelujeta dva kitajska partnerja.

2.- Gre za zelo ozko specializacijo, saj podjetje proizvaja samo športne terence, pri čemer kombinira bencinsko plinski pogon, ki manj onesnažuje. Na trg je letos dal najcenejše električno vozilo v Italiji, razvija pa tudi novo generacijo hibridnih osebnih vozil.

3.- Spričo vse splošne recesije, ki se pozna tudi na avtomobilskem trgu, me je vznemiril podatek o visokem porastu prodaje, kar je bil aktualen povod za obisk podjetja.

4.- Podjetje ne prodaja vozil na slovenskem trgu.«

Obtožba, da je kdo od zaposlenih na RTV Slovenija dobil podkupnino za prispevek, je žalitev in takšne obtožbe odločno zavračam.

Vsekakor nismo želeli podjetju delati nobene reklame in po analizi prispevka se strinjamo, da je v prispevku, ki je bil v celoti posvečen enemu proizvajalcu, manjkal širši oris razmer v italijanski avtomobilski industriji v času epidemije.

Gledalcu se zahvaljujemo za opozorilo. Pri našem delu poskušamo biti zelo pozorni na vsebine, ki bi jih lahko kdo pripisal marketinške namene, zato vsa ta opozorila naših gledalcev jemljemo zelo resno.«

Varuhinja:

»Z uredničnim pojasnilom se strinjam. Menim, da je očitek o prikritem oglaševanju neupravičen, saj ne gre za oglas oz. plačano vsebino, ki je nezdržljiva z novinarstvom (gl. npr. Listino o nedopustnosti prikritega oglaševanja DNS: <https://razsodisce.org/o-ncr/na-podlagi-cesa-ncr-deluje/listina-o-nedopustnosti-prikritega-oglaševanja-in-zlorabe-novinarskega-prostora/>).

Vsekakor pa menim, da morajo biti t. i. pozitivni prispevki, v katerih se predstavi zanimive in uspešne poslovne in druge prakse, pripravljene tako, da ne vzbujajo vtisa, da programski ustvarjalec ni le informiral, ampak tudi promoviral. Meja oz. ločnica med obema pristopoma mora biti strogo spoštovana. Vsebine morajo biti podane tako, da občinstvo ni v dvomih, kakšna je informativna vrednost, fokus in kontekst obravnave.«

II. ŠPORTNI PROGRAM

Zakaj TV Slovenija ni prenašala nogometne tekme?

Tri gledalce je zanimalo, zakaj TV Slovenija 18. novembra ni zagotovila prenosa nogometne tekme slovenske reprezentance. Primer pisnega odziva:

»Reden plačnik in obenem državljan RS, vas sprašujem na katerem programu danes ob 20:45 uri, lahko gledam prenos nogometne tekme Grčija : Slovenija ! (...) Ker ste toliko zavedni oz. po mojem mnenju bolj nezavedni »slovenski« vodstveni delavci javne RTV, vas je lahko sram da ne morem na podlagi obstoječih javnih RTV programih spremljati tako pomembne tekme !!!!! Zato zahtevam ker ste ukinili preko vaših oddajnikov program POP TV, A kanal, Planet TV,..., kjer je bilo možno spremljati

športne prenose in tudi druge bolj zanimivejše oddaje kot na RTV SLO 1 in RTV SLO 2, da mi **ukinete plačilo RTV prispevka** !!!!!« (M. D.)

Odgovor **Gregorja Peternela**, odgovornega urednika Športnega programa TV Slovenija:

»TV Slovenija ne prenaša tekem slovenske nogometne reprezentance v ligi narodov, saj je televizijske pravice za to tekmovanje leta 2016 pridobila United Media, izdajatelj programov Sportklub.

UEFA je pravice za ligo narodov 2018 in 2020, kvalifikacije za EP 2020 in svetovno prvenstvo 2022 ter evropsko prvenstvo 2020 prodajala v paketu in tudi na RTV Slovenija smo se potegovali za televizijske pravice vseh naštetih tekmovanj, vendar je bila, na žalost, izbrana ponudba konkurence (United Media), ki pravice kupuje za širše področje, saj ima televizijske postaje v vseh državah nekdanje Jugoslavije. Ocenjujemo, da je bila njihova ponudba za celo področje bivše skupne države višja od vsote ponudb iz posamičnih držav.

Pred dvema letoma je TV Slovenija pravice za ligo narodov 2018 in kvalifikacije za evropsko prvenstvo 2020 naknadno odkupila od United Media, ki pa se je nato odločila za drugačno strategijo in za prodajo pravic za ligo narodov 2020 ni imela interesa, saj želi s tekmami slovenske nogometne reprezentance bogatiti spored svojih televizijskih programov (Sportklub).

Zavedamo se škode, ki ob tem nastaja tako za slovenski nogomet kot tudi gledalce, ki ste prikrajšani za možnost ogleda tekem, saj omenjen program dosega omejeno število televizijskih gledalcev, obenem pa je na voljo samo naročnikom nekaterih kabljskih sistemov. Predlagamo, da se obrnete na zakonodajalca, ki bi moral ustrezno ukrepati proti temu, da tekme slovenske reprezentance, ki bi morale biti na voljo preko televizijskega kanala, ki pokriva vsaj 75% Slovenije - TV Slovenija je vidna po vsej državi, dosegamo namreč 100% pokritost. RTV Slovenija na to težavo opozarja že leta, opozarjamo tudi na dejstvo, da bi morale tekme biti na voljo v osnovnem paketu, v katerem ni plačljivih programov, kot so športni.

Tudi na RTV Slovenija se bomo tudi v bodoče trudili, da bomo tako zakonodajalce, kot tudi kabljske operaterje opozarjali na to, da morajo biti dogodki nacionalnega pomena na voljo samo za strošek tehnične storitve v kablu, preko digitalnega sprejemnika pa brezplačno. Potrudili se bomo, da se prenosi tekem slovenske nogometne reprezentance vrnejo na naše zaslone.«

Strokovna sodelavka v **pisarni varuhinje** Eva Semič je pripravila dodatno pojasnilo:

»Pojasnujem, da je v [34. členu Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah](#) opredeljeno, da izdajatelj televizijskih programov, tudi če je za prenos pridobil izključne pravice, ne sme prenašati dogodkov posebnega pomena za Republiko Slovenijo, »na način, zaradi katerega bi bilo pomembnemu delu gledalcev na tem

območju onemogočeno spremljanje tega dogodka na neplačljivem televizijskem programu«. Prav tako ni v skladu z zakonom, če dogodek posebnega pomena »na podlagi pridobljenih izključnih pravic prenaša izdajatelj, katerega televizijski program lahko spremlja manj kot 75 odstotkov prebivalstva Republike Slovenije, ali pa je za sprejemanje njegovega programa potrebno dodatno plačilo (plačljiva TV).« Seznam pomembnejših dogodkov za televizijski prenos predlaga Svet za radiodifuzijo, sprejme pa ga Vlada Republike Slovenije. Merila za uvrstitev dogodka na seznam pomembnejših dogodkov so zapisana v 34.a členu zgoraj omenjenega zakona.

Verjetno vas bo zanimalo tudi mnenje Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenija, ki deluje kot regulator na področju televizijske dejavnosti in skrbi za implementacijo zakonov. Na [novinarsko vprašanje](#), zakaj tekme nogometne reprezentance prenaša plačljiv televizijski program, so odgovorili, da »tekme slovenske reprezentance v Ligi narodov ne sodijo med dogodke s seznama, kar pomeni, da ne obstajajo omejitve prenosa teh dogodkov za programe Sportklub«.

Svetujem vam, da se glede zagotavljanja športnih prenosov na dostopnem in neplačljivem televizijskem programu obrnete na pristojne institucije.«

III. PROGRAM PLUS

O antidepresivih v oddaji Dobro jutro

Gledalka **M. K.** je varuhinji pisala po oddaji Dobro jutro 9. novembra, v kateri je zdravnik Miran Možina, ki je govoril o depresiji, dejal, da to ni bolezen, ampak motnja, in da antidepresivi niso ustrezno zdravilo.

»Mene so nekatere trditve zelo vznemirile, zato bi želela pojasniti, če je morda prišlo do nesporazumov. V oddaji je namreč bilo jasno povedano, da depresija sploh ni bolezen, ampak motnja, antidepresivi pa naj bi bili v 80% placebo !? Kakor je bilo razumeti, naj bi dr. Možina to svojim bolnikom prikrival, da ne izgubijo upanja in volje. Čudi me, da je potem to javno govoril na TV.

Osebno sem prisostvovala več predavanjem na temo depresije, govorila z več zdravniki in poslušala tudi vaše tv oddaje. Vedno je bilo zatrjevano, da je to lahko huda BOLEZEN, dognano je, da prihaja do pravih organskih motenj v možganih, antidepresivi pa so učinkovito zdravilo in obrazložitev, kako učinkujejo, so poznane. (...) Gre za zdravje, za posledice napačnih trditev ali nesporazumov. Prosim torej za jasen odgovor glede zatrjevanih stališč o placebo in javno povedani opredelitvi, da depresija ni bolezen, le stanje.

Menim, da bi v tako široko gledanih oddajah morali biti bolj previdni, ko gre za vprašanja zdravja z dolgoročnimi ali usodnimi posledicami. Nezdavljene depresije lahko pripeljejo do samomorov.«

Varuhinja je sporočilo v anonimizirani obliki posredovala odgovornemu uredništvu Programa Plus, ki je za pojasnilo o načinu obravnave depresije in njenega zdravljenja prosilo gostujočega zdravnika, saj je razumljivo, da novinarji, uredniki, programski sodelavci (kot tudi ne varuhinja ali zaposlena v njeni pisarni) nimajo medicinskega znanja, da bi lahko pojasnjevali javnozdravstvene teme. Mag. Miran Možina, dr. med spec. je pripravil obsežno strokovno gradivo, ki ga je pisarna varuhinje posredovala gledalki. Odgovorni urednik Programa Plus **Rok Smolej** je ob tem dodal, nimajo »nobenega razloga, da bi dvomili o strokovnosti dr. Možine ali nasprotovali njegovim ugotovitvam iz oddaje.«

Varuhinja je v odgovoru gledalki še zapisala:

»Glede obravnave zdravstvenih tematik v programih RTV Slovenija uredništvom vselej svetujem, naj o boleznih, motnjah, medicinskih stanjih in metodah vselej govorijo preudarno in natančno, da pri občinstvu, ki iz TV-nastopov črpa nasvet zase, ne bi povzročali zmede ali vzbujali nerealna pričakovanja. Vsekakor je gledalcem, poslušalcem in bralcem javnega medija vedno znova smiselno povedati, da medijski pogovori o zdravju ne morejo biti nadomestilo za obisk pri zdravniku in osebno obravnavo posameznikovih težav.«

Gledalka z odgovorom ni bila zadovoljna. Iz njega je izluščila, da imajo različni zdravniki in psihiatri različna prepričanja glede na dosedanja medicinska dognanja.

»Nimam razloga in tudi ne strokovnega znanja, da bi razsojala med različnimi trditvami. Trdno pa sem prepričana, da je v takšnih primerih, ob tako velikem številu ljudi, ki so jim antidepresivi predpisani, nujno slišati še stališče psihiatrov, ki menijo drugače. Gotovo imajo tudi oni svoje argumente.

In, če zadeva pride na RTV Slo, 1.program, potem je nujno slišati obe plati.«

Varuhinja je odgovornemu uredniku Programa plus priporočila, da v eni od naslednjih oddaj gostijo zdravnika, ki bo pojasnil argumente za zdravljenje z antidepresivi. Ali pa vsaj pomagal razjasniti kontradikcijo, saj očitno obstajata dva možna medicinska pogleda: za in proti antidepresivom.

Zadnja beseda: izjava sodelujoče o vojaških misijah

Varuhinja je prejela 3 odzive na oddajo Zadnja beseda, ki je bila na TV SLO 1 predvajana 28. novembra. Dva gledalca sta menil, da je bila izjava gostje Jadranke Juras o Slovenski vojski neprimerna, ena gledalka pa je sporočila, da gostji in ekipi oddaje izreka podporo.

»Glede na izjavo Juras Jadranke v oddaji Zadnje besede, da "slovenski vojaki hodijo na misije v tujino, kjer pobijajo lokalno prebivalstvo" me zanima naslednje: ker se imate za uravnotežen medij in so vas polna usta enakosti tako ene kot druge politične opcije, kako ocenjujete vi to izjavo in ali se nameravate opravičiti?« **(R. B.)**

»Žal mi je, da se mora Jadranka zagovarjat za svoje besede, ki so zlorabljene, saj so povedane kot prisposoda, saj vendar ne pomeni, da vsak slovenski vojak ubije nekoga, če gre na misijo, pač pa gre za to, da slovenska politika in vojska sodelujeta in podpirata to vojno politiko in Jadranka je mislila točno in samo to. Res me žalosti, da se tudi vojaki in določene politične garniture vedno znova obešajo na posamične besede in ne razumejo bistva povedanega. (...) Hvala za takšne oddaje in bognedaj, da bi se ukinile, ker človek ne bi smel več povedati svojega mnenja. V taki državi pa res ne bi želela živeti.« **(R. G.)**

Varuhinja je spremljala informativno oddajo Dnevnik, 30. 11. ob 19.00, v kateri se je na izjavo odzval poveljnik sil Slovenske vojske Miha Škerbinc, prebran pa je bil tudi odziv vodstva TV Slovenija: »Vodstvo Televizije Slovenija poudarja, da je bila izjava Jadranke Juras iztrgana iz konteksta širše razprave v oddaji, v kateri so bila soočena različna mnenja ob aktualnem vprašanju v slovenski družbi. Obžaluje, če je kdo izjavo razumel kot omalovažujočo za Slovensko vojsko. To vsekakor ni bil namen, zato se morebiti prizadetim vojakom in vojakinjam opravičuje.«.

Daljšje pojasnilo programske vsebine sta prispevala urednica oddaje Zadnja beseda **Tanja Rosandič** in odgovorni urednik Programa plus **Rok Smolej**:

»Na izvajanje Jadranke Juras nismo neposredno med oddajo ali po oddaji prejeli niti enega negativnega odziva gledalca, in to kljub temu da je oddaja tistega dne dosegla 196.700 različnih gledalcev, ki so si ogledali vsaj del oddaje. Po različnih kanalih namreč na vsako oddajo prejmemo najrazličnejše odzive gledalcev. Prav tako nismo prejeli nobene zahteve za popravek ali prikaz nasprotnih dejstev (ta so, kot bomo pokazali v nadaljevanju, v isti oddaji namreč že bila prikazana). Tudi konkretna pritožba je prispela na varuhov naslov šele po tem, ko je bila izjava iztrgana iz konteksta in predručena na socialnih omrežjih in v drugih medijih.

Iz celotne razprave v oddaji izhaja, da je bila izjava postavljena v kontekst zavezniških misij, gospa Juras ni nikjer izrecno izjavila, da bi bili pri tem konkretno udeleženi slovenski vojaki. Njeno razpravo gre razumeti tudi v luči pričevanj in preiskav med vojaškimi mirovniki v Avstraliji, ki razkrivajo zelo neprijetne izsledke, o katerih so mediji poročali in so bili aktualni prav v dneh pred razpravo v oddaji (na primer: <https://www.theguardian.com/australia-news/2020/nov/19/key-findings-of-the-brereton-report-into-allegations-of-australian-war-crimes-in-afghanistan>). V tem smislu je izražala tudi moralne pomisleke glede pakta, pri čemer je bila v razpravi edina, ki je zavzemala takšno pozicijo.

Prav v izogib napačnim interpretacijam izjave je neposredno po izvajanju gospe Juras sledila intervencija gospe Kresal, ki je nedvoumno pojasnila, da je večina misij slovenskih policistov in vojakov izobraževalne narave ter dodala, da v tem vidi koristen prispevek k ohranjanju vsesplošnega miru. Gospa Juras je v debati nato še enkrat poudarila, da njena izvajanja niso usmerjena neposredno proti slovenskim

vojakom: »Saj tukaj ni debata o tem, ali smo mi proti slovenskim vojakom. To je pa druga populistična floskula, da tisti, ki se ne zavzemamo za to, da se da 780 milijonov v naslednjih šestih ali koliko letih v vojsko, da smo proti slovenskim vojakom; lepo vas prosim!« V oddaji je bila s strani komentatork tudi jasno izražena skrb za življenje in zdravje naših vojakov. Sicer smo podpora Slovenski vojski v oddaji izkazali tudi že pred časom, ko smo v studiu gostili uniformirane predstavnice Slovenske vojske in Slovenske policije ter z njimi podrobneje osvetlili položaj žensk v teh sicer tradicionalno moških organizacijah.

Vsekakor ni bil namen razprave vznemirjati z izjavo, zato smo znotraj uredništva z urednico, voditeljico in vsemi komentatorkami sprožili širšo razpravo o tem, kako izrekati mnenja. V oddajo smo sicer povabili tudi gospoda Škerbinca, želeli smo mu nameniti programski prostor, da bi predstavil svoj pogled na zadevo, a je vabilo odklonil.«

Varuhinja MENI, da je pri presoji posameznih programskih vsebin treba upoštevati programsko zasnovano oddaj ter kontekst obravnave, pri presoji posameznih izjav, pa je prav tako treba upoštevati kontekst in celoto.

»Menim, da imajo nastopajoči na TV Slovenija (kakor tudi v drugih programih javnega medija) veliko odgovornost, da govorijo tehtno, preverjeno in z dejstvi, četudi nastopajo v mnenjski oz. komentatorski popoldanski oddaji, v kateri o pomembnih aktualnih in dnevnih temah govorijo gostje/gosti, ki o teh temah večinoma niso strokovno podkovane/i. Menim, da že zasnova oddaje in njena pogovorna zasedba od uredništva terjata, da je v primeru, ko za iztočnico izbere vročo notranjepolitične vprašanje (npr. zbiranje podpisov za referendum) posebej preudarno in pri uredniškem razmisleku uporabi merila informativnih oddaj za obravnavo političnih vsebin.

Menim, da tudi za hibridne razvedrilno-informativne oddaje veljajo tista določila Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki pred voditelje in urednike informativnih pogovornih oddaj postavljajo najvišje standarde, najmanj pa določila Poklicnih meril in načel novinarske etike v naslednjih točka: 1.3. Preverjanja dejstev, 1.4. Verodostojnost, 1.5. Odgovornost, 2. 2. Obseg mnenj, 5.6. Intervju.

Sodelujoče v oddaji so del razgovora namenile mnenjem o Slovenski vojski. Iztočnica je bila (kot je pisalo na zaslonu): »Levica in SD sta vložili več kot 28.000 podpisov za začetek referendumskih postopkov. Vladi očitajo, da v zdravstveni, socialni in gospodarski krizi zapravlja denar za orožje.« Iztočnica je bila torej aktualno-politična in konkretna.

V okviru politične mnenjske razprave o Slovenski vojski je gostja izjavila: »Sama pa smatram, da je velika odgovornost to, da ti hodiš na misije in tam pobijaš lokalno prebivalstvo. Seveda, to je velika odgovornost, da naši vojaki sploh hodijo nekam, kjer

v bistvu ne branijo Slovenije, vendar so vpleteni v globalno vojno proti terorizmu, ki traja že od leta 2001 in ji ni videti konca.«

Menim, da za izjavo, ki je bila predmet pritožb, ni mogoče reči, da bi bila iztrgana iz konteksta, izrečena je bila v okviru razprave o Slovenski vojski in njenem mednarodnem delovanju.

Menim, da izjave, ki ne zdrži ne kot dejstvo ne kot interpretacija, ne moremo razumeti kot mnenje, do katerega ima pravico vsak gost v mnenjski oddaji.

Menim, da je odgovornost za izjavo, izrečeno v oddaji javnega medija, vselej na strani tistega, ki jo izreče. Hkrati pa je odgovornost za ustrezno razjasnitev izjave, ki je kontroverzna (in v konkretnem primeru netočna), na strani voditelja oz. uredništva.

Menim, da bi bilo prav, če bi se uredništvo za takšen potek oddaje občinstvu opravičilo in izjavo razjasnilo.«

Varuhinja dodaja splošno pojasnilo, da število odzivov ne more biti merodajno pri presoji posamezne programske vsebine.

IV. SPLOŠNO

Poročilo v zadevi Poljče/napis na zaslonu

Na varuhov naslov je prispelo 9 pisnih in en telefonski odziv na programsko vsebino z naslovom ODLOČITEV: Prireditve ob 30. obletnici odločitve za plebiscit v Poljčah, ki je bila objavljena 7. novembra 2020, ob 18.10 na TV SLO2. Primeri odzivov:

»Pri predvajanju prireditve ob 30.obletnici odločitve za plebiscit v Poljčah,se je pojavil napis, da oddaja ne izraža mnenja rtv. Kaj sploh dajete take napise, saj nimate pravice vplivati na mnenje gledalcev, rtv prispevek plačujemo vsi!!« **(J. M.)**

»V ogledanem nisem zasledil nič takega, kar bi se mi osebno zdelo sramu RTV vredno. Gre za nek relativno pomemben dogodek v sklopu osamosvojitve, ki je verjetno zaradi same plemenitosti dejanj vsekakor vreden obeležitve.

Sam si tako ne znam odgovoriti, zakaj oddaja ne izraža mnenja RTV Slovenija? Mar ni obeležitev dogodkov, ki so peljali v samostojnost in spoštovanje najpomembnejšega dogodka naše države in naroda, t.j. osamosvojitve, eden ključnih postulatov RTV? Se RTV tega sramuje? S čim se pravzaprav ne strinja, kaj ne odraža mnenja RTV?

Menim, da javna radiotelevizija prenaša oz. poroča o proslavah, ki v mnogočem res ustrezajo temu, da bi se RTV morala od njih distancirati - ko gre za slavje, nečesa kar je nedemokratično, kontradiktorno z našo ustavno ureditvijo.

Poleg tega me, spoštovana varuhinja, zanima še, zakaj je TV Slovenija to oddajo uvrstila v spored, če se z njo ne strinja?« **(P. M.)**

»Sprašujem se kako taka propagandna oddaja politične stranke SDS najde način, da je predvajana v elitnem terminu TV Slovenija, oz. da politična stranka lahko zakupi terminski pas za predvajanje svoje propagandne oddaje.

Na cca 4:11 minute se nad pozdravnim nagovorom ministra za notranje zadeve Aleša Hojsa, kjer minister pozdravi gledalke in gledalce v imenu »Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve – VSO« pojavi napis, ki se odvrti večkrat čez oddajo »Oddaja je nastala v produkciji VSO in ne izraža mnenje TV Slovenija« /.../

V 50-minutna prireditvi oz. oddaji gre za politično izrabljanje t.i. desnega političnega pola nad levim. S tem, da v oddaji t.i. levemu političnemu polu ni dana niti možnost, da kaj pove, da se izjasni.

Spoštovana varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev ali ni bila oddaja predvajana na javni RTV in ali ni to proslava ob neki skupni plebiscitarni obeležitvi dogajanja pred 30 – leti. Kdo pa je sploh režiser oddaje, v zaključni špici ni napisan. Kdo pa je urednik na TV Slovenija?« (M. O.)

Varuhinja je v zadevi napisala **MNENJE** in **PRIPOROČILO**, ki je v celotni objavljeno na 47. strani tega poročila kot **PRILOGA 1**.

Varuhinja je v vednost prejela tudi javno pismo poslanca Marka Koprivca direktorici TV Slovenija Nataliji Gorščak in njen odgovor.

Umik ali sprememba že objavljene novinarske vsebine?

Varuhinja je prejela novinarsko vprašanje glede oddaje Populizem, iz serije Na kratko, ki nastaja v uredništvu Izobraževalnega programa. V Centru za preiskovalno novinarstvo v jadranski regiji Oštro so opazili, da je bila oddaja, ki so jo na TV Slovenija predvajali 17. septembra, dva dni pozneje umaknjena s spletnega arhiva, nato pa zopet objavljena, z dvema spremembama. Novinarka je pridobila pojasnila uredništva, med drugim, da je šlo za »upravičen uredniški poseg, ki je bil narejen v dobro oddaje, v skladu z njenim namenom in (več kot samo trenutno) uporabnostjo«.

Novinarko je zanimalo varuhinjino mnenje, v kakšnih primerih je dopustno, da se slikovno popravi že predvajana oddaja, ali je bil v konkretnem primeru poseg opravljen v skladu s poklicnimi, etičnimi in programskimi merili RTV Slovenija ter kakšna pravilna (naj) v podobnih primerih upoštevajo uredništva in kako bi bilo potrebno občinstvo opozoriti na takšne posege.

Varuhinja se je podrobneje seznanila s primerom. Meni namreč, da je v primeru, ko pride do naknadnega posega v vsebino, ki pri javnosti zaseje dvom o utemeljenosti ali argumentih, smiselno ta poseg oz. takšno uredniško odločitev kar se da natančno pojasniti in se s tem izogniti morebitnim nesporazumom z občinstvom in drugo zainteresirano javnostjo, predvsem pa napačnim interpretacijam, ustvarjanju vtisa, da se je v ozadju »nekaj dogajalo« ali celo, da bi bil poseg posledica pritiska oz. v skrajnem primeru (samo)cenzure.

V konkretnem primeru je varuhinja **menila, da je uredništvo ravnalo v skladu s pristojnostmi in dolžno skrbnostjo, da vsebina zadosti zasnovi serije, ohrani trajno vrednost in kakovostno raven ter v skladu s poklicnimi in etičnimi merili, načeli in standardi** (mdr.: 1. 1. Natančnost, 5. 2. Zasebnost in zbiranje podatkov, 9.8. Oblikovanje slikovnih sporočil, 13 Otroci in mladostniki v programih RTV Slovenija.)

V mesečnem poročilu **varuhinja** objavlja del odgovora, v katerem se je dotaknila (z vidika varuha posebej relevantnega) vprašanja, **kdaj se lahko že objavljena vsebina umakne ali spremeni:**

»Umik se lahko zgodi, če za to obstajajo formalni razlogi, npr. zaradi nerešenih avtorskih pravic, zasebnih tožb ali sodnih odločb v posameznih primerih. Takšen umik je lahko trajen ali začasen (med postopkom, poravnavo itd.), prav tako se lahko v epilogu odstrani le del vsebine, npr. zamenjajo posamezni sporni prizori, zameglitev takšnih prizorov itd.). O takšnih primerih uredništva ravnajo v skladu z navodili pravnih služb.

Menim, da je v tej luči zelo ilustrativna informacija, ki jo je posredoval odgovorni urednik Kulturno-umetniškega programa **Andraž Pöschl**: »Zaradi velike količine uporabljenih insertov pri različnih projektih se žal nehote pripeti, da moramo posamezne spodrsaljake popraviti naknadno. Tako sem denimo prav danes (torek, 24. 11.) prejel odgovor pooblaščenega odvetnika, ki zastopa pravice enega izmed avtorjev, da se strinja z našim odgovorom glede uporabe avtorskih del pri dokumentarnem filmu. Film smo v vmesnem času odstranili s spletnega arhivskega predvajalnika in ga bomo takoj, ko pogodbeno uredimo zaplet z inserti, tja vrnil.«. V Dokumentarnem programu so v minulih dveh letih zaradi različnih razlogov, povezanih z uporabljenimi avtorskimi deli oz. pravicami, iz spletnega predvajalnika umaknili več filmov oz. portretov.

Drugo vprašanje pa je umik ali sprememba na podlagi uredniške odločitve. Moje mnenje je, da se uredniške odločitve o umiku sprejemajo s tresočimi rokami, res izjemoma, denimo ob ugotovitvi hujših kršitev Poklicnih meril in načel novinarske etike, iz razlogov pietete in sočutja, posegov v osebnostne pravice posameznikov, informacij, ki lahko ogrozijo javno zdravje ali javno varnost. Omenjam, da mi je znan le en takšen primer, ob katerem pa sem se izrekla odklonilno (gl. poročilo za april 2020: Biologinja o virusu/umik objave, str. 36). Ko gre za manjše posege po objavi, mi je znanih več primerov, npr. v spletnih besedilih na novičarskem portalu rtslo.si ali v TV-arhivu (gl. poročilo za julij 2020: Napaka v poročanju o monitoringu protestov, str. 15; ali poročilo za avgust 2020: Razkrita imena otrok ministrice, str. 10).

Menim, da je naknadne posege v programske vsebine potrebno označiti. Vsebinsko zelo jasne smernice je leta 2018 zapisalo NČR DNS: <https://razsodisce.org/o-ncr/na-podlagi-cesa-ncr-deluje/priporocilo-sledenje-popravkov-na-spletu/>. Priporočila se nanašajo predvsem na spletne medije in jim novičarski portal rtslo.si tudi v največji

meri sledi. Zastavlja pa se vprašanje glede ustreznega označevanja za sledenjem popravkov na AV prispevkih, predvsem televizijskih oddajah.

Na podlagi primera, o katerem ste me seznanili in premisleka o dosedanjih primerih, ki so se znašli na varuhovi mizi ali sem z njimi seznanjena po drugi poti, **vodstvu RTV Slovenija PRIPOROČAM**, da se o tem pripravi notranja strokovna razprava, ki bi privedla do sprejetja internih priporočil oz. navodil za ravnanje v tovrstnih primerih.«

Hočemo več pozitivnih vsebin!, drugič

Tudi v novembru je varuhinja prejela več sporočil gledalk in gledalcev, ki si v času koronakrize na TV zaslonih želijo več razvedrilnih in veselih vsebin. Primera:

»Veliko je govora zadnje čase o stiskah in neprijetnih občutkih pri ljudeh zaradi te korona situacije. Verjetno nas vse bolj ali manj "daje" neko nelagodje. Zdaj tudi moramo biti doma ob 21.uri. Lepo vas prosim, dajte nam kakšne razvedrilne oddaje, komedije, pa četudi stare in že večkrat videne. Malo razvedrila bi še kako prav prišlo.«
(V. G.)

V trenutni situaciji, ki nikakor za nikogar ni dobra, vaša TV ne pripomore k izboljšanju razpoloženja ljudi, celo ga še bolj uničuje. Slabi filmi, trilerji, akcije, skratka vse, kar ljudi vzpodbuja še k večjemu nasilju. Zakaj na spored ne uvrstite več razvedrilnih oddaj, recimo dobre srbske, češke, angleške komedije? Več poučnih oddaj, potopisov. Saj jih prav gotovo imate na zalogi. **(J. R.)**

Varuhinja je pobude posredovala vodstvu TV Slovenija, gledalcem in gledalkam pa posredovala odgovor, ki ga je direktorica **Natalija Gorščak** pripravila ob podobnih pobudah v mesecu oktobru ([mesečno poročilo za mesec oktober](#), str. 28). V odgovoru gledalcem je varuhinja še zapisala, da si tudi sama želi, da bi v današnjih zapletenih časih v vseh programih RTV (tudi radijskih in spletnih) poiskali čim več dobrih zgodb. Zato pozdravlja tudi napoved vodstva TV SLO v okviru priprav produkcijsko programskega načrta za 2021, da bodo v prihodnjem letu več pozornosti namenili tej plati našega življenja.

Pohvale oddajam Televizije Slovenija

Gledalka **D. T.** je pohvalila oddajo Od blizu, predvajano 23. novembra na TV SLO 1:

»Želim pohvaliti oddajo Od blizu z Aleksandrom Čeferinom. Mislim, da ste izbrali odličnega gosta, ki je zelo izobražen in zaseda visoki položaj. Pogovor je potekal tako, da smo ga lahko spoznali. Čestitke tudi voditeljici.«

Varuhinja je v vednost prejela tudi pohvali za oddaji Izobraževalnega programa TV Slovenija.

(Znanost o virusu): »RTV bi s takim pristopom odigrala resnično pomembno vlogo pri reševanju trenutne situacije. Gledalci smo namreč že malce utrujeni od stalnega

medijskega izpostavljanja prerokanj politikov in preštevilnih "strokovnjakov", ki so neproduktivna in nas hkrati po nepotrebnem še bolj razdvajajo.« (E. S.)

(Izzivi srebrne generacije): »Besede o empatiji, prijaznosti in stikih z dobrimi ljudmi so se me dotaknile. Vmes je z nasveti vstopala še ga. zdravnica. Celotna oddaja je v času stresa, negotovosti in strahu bila prava poživitev. Več takih oddaj si želimo, potrebujemo. (M. Z.)

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Poročanje o obolelih in umrlih v številkah

Varuhinja je v vednost prejela sporočilo poslušalca **D. C.**, ki ga je zmotil način poročanja o številu okuženih in umrlih zaradi koronavirusa v oddaji Danes do trinajstih, 26. novembra, na Prvem programu Radia Slovenija.

»Številke, ki ste jih navajali o številu novo okuženih in umrlih, so bile verjetno točne. Kljub temu je bila informacija - v obliki kot ste jo posredovali javnosti - neverodostojna in pristrana. Naj vam razložim. Povedali ste, da je v Sloveniji umrlo 46 ljudi, na Hrvaškem 51, na Madžarskem pa 115. Nadaljevali ste: "O rekordnih številkah poročajo tudi iz Rusije in Ukrajine.

Kako lahko razumemo to vašo trditev? Tako da so v Sloveniji, na Hrvaškem, na Madžarskem, v Rusiji in Ukrajini številke dosegle rekordne vrednosti. Ta – iz podatkov izvedena trditev – pa je napačna.

Število umrlih v Sloveniji je bilo namreč dvakrat večje kot na Hrvaškem ali na Madžarskem, šestkrat večje kot v Ukrajini in sedemkrat večje kot v Rusiji! (...) Slovenija ima pač dvakrat manj prebivalcev kot Hrvaška, petkrat manj kot Madžarska, dvajsetkrat manj kot Ukrajina in sedemdesetkrat manj kot Rusija. Takšen način posredovanja informacije – da je v Sloveniji umrlo več ljudi kot v drugih državah (merjeno na milijon prebivalcev) - je seveda verodostojen in nepristranski, predvidevam pa, da komu ne bi bil všeč.«

Odgovor odgovornega urednika Prvega **Danijela Posleka**:

»Hvala za vaš odziv na slišane vsebine. Poudariti želim, da je ravno zaradi načela podajanja verodostojnih informacij nujno, da številke (ali o BDP ali o številu umrlih ali kakšne druge) posredujemo brez kakršnihkoli vrednostnih sodb. Razen seveda, kjer to posebej označimo. Tudi številka, ki jo vi omenjate, je bila natančna in povzeta po sporočilih predstavnikov vlade.

V konkretnem primeru pa je treba vedeti, da število (46) v Sloveniji ta dan ni bilo rekordno, saj je recimo v torek, 24.11. ta številka znašala 59 umrlih. Zato nismo govorili o rekordnih vrednostih pri nas, tudi sicer pa smo pri poudarjanju tovrstnih interpretacij previdni, saj pri poslušalkah in poslušalcih lahko povzročijo veliko strahu in nelagodja.

Nikakor pa se jim ne izogibamo in zato v naših informativnih oddajah dajemo številkam kontekst tudi na način, da jih sporočimo preračune na milijon ali sto tisoč prebivalcev. In ravno v tem tednu smo večkrat poročali o tem, da je Slovenija po tem kriteriju v samem evropskem vrhu.«

Zakaj ste okrnili vremenske rubrike?, drugič

Varuhinja je v novembru prejela dva telefonska in en pisni odziv glede vremenskih poročil na Prvem. Poslušalce je zanimalo, zakaj o temperaturah po Sloveniji ne poročajo več pri vseh informativnih oddajah oziroma, zakaj so nekateri kraji pri poročanju izpuščeni. Primer:

»Zakaj po poročilih v rubriki vreme nič več ne objavljate temperatur po Sloveniji? To so zelo pomembni podatki, saj se tako z radiem informiramo poslušalci po vsej državi, tj. ti podatki so velika dodana vrednost ...« (U. L.)

Varuhinja je poslušalcem posredovala pojasnilo odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija Danijela Posleka, ki je na podobne odzive poslušalcev v oktobru pojasnil, da so »nekoliko spremenili shemo predvajanja vremenskih podatkov. Tako je obseg podatkov nekoliko skrčen in manj pogosto objavljen kot v preteklosti.« Pojasnilo odgovornega urednika je v celoti objavljeno v mesečnem poročilu za oktober, str. 32.

II. VAL 202

Pristranski voditelji na Valu 202?

Varuhinjo sta dva poslušalca opozorila, da voditelji programa Vala 202, večkrat izražajo osebna politična prepričanja, kar je z vidika nepristranskosti nesprejemljivo in za poslušalce moteče, saj je javni radio namenjen raznolikemu občinstvu z različnimi pogledi.

»Nisem levi in nisem desni, sem zgolj delavec! Največ poslušam VAL 202, ker je izredno kvalitetna postaja zraven prvega programa, a mi zadnje čase povzročajo vse več žolča večina voditeljev, ki svojo ideologijo posredno ter neposredno širijo na vse možne načine in se očitno požvižgajo na to, da delajo na nacionalni postaji, ki jo spremljajo levi, desni, neopredeljeni in navadni delavci kot jaz.

Še posebej bi izpostavil (voditelja), ki ima zelo prijetni glas in je zelo poslušljiv, a vedno vse pokvari z njegovimi subjektivnimi levičarskimi fintami in to nonstop, večina ostalih mu zvesto sledi, bi pa si lahko vsi ti vzeli za vzgled gospoda Miha Šaleharja, ki

je vzor in pojem voditelja in deluje tako, kot bi morali vsi na nivoju, ki pritiče nacionalni postaji, ki je medij vseh državljanov republike Slovenije!« **(S. D.)**

»Danes ob 11h (27. november) sem poslušal program VAL 202, kjer je voditelj izredno politično enostransko in s favoriziranjem ene politične opcije (konkretno stranke Levica) predstavil odgovor ministra Mateja Tonina na kampanijo zbiranja podpisov za referendum proti investiciji v SV. Način na katerega je voditelj "obračunal" z vlaganjem v SV, da bo to služilo NATU in ameriškim interesom mi zastavlja par vprašanj, na katere bi želel odgovor: - ali je vloga voditelja opredeljevanje okrog političnih vprašanj in favoriziranje 1 politične stranke? - ali voditelj ve da smo člani zveze NATO in da imamo do zveze NATO tudi zaveze, ki jih ne izpolnjujemo V vsakem primeru se mi zdi voditeljev nastop, vključno z njegovim sarkazmom in cinizmom na račun investicij v SV popolnoma pod nivojem javnega medija, za katerega plačujem tudi samo naročnino.« **(S. J.)**

Varuhinja je odziva posredovala uredniku Drugega programa Radia Slovenija **Nejcu Jemcu**. Konkretno programsko vsebino, na katero je opozoril poslušalec S. J. je tudi poslušala ter pritožniku pritrdila.

»Menim, da je pritožba upravičena. Nekajminutni politični diskurz voditelja, z razlaganjem njegovega osebnega pogleda na spor med dvema opozicijskima strankama in vlado, na zbiranje podpisov za referendum, na delovanje enega od družbenih podsistemov kakor tudi polemiziranjem z ministrom, je popolnoma neprimeren. Je tipičen primer pristranskosti, ki je za javni medij neprimerna. Upam, da je to edini takšen primer in da gre za naključni zdrs.«

Odgovornega urednika je pozvala, naj se v uredništvu pogovorijo o vlogi javnega medija in nagovarjanju najširšega kroga občinstva ter izogibanju osebnim komentarjem.

»Lahko razumem, da si posamezni novinarji želijo javnosti sporočiti, kakšen je njihov osebni pogled na svet. S tem ni nič narobe, če tega ne počnejo v etru javnega medija in kot novinarji javnega medija.

Priporočam, da v uredništvu opravite notranjo razpravo o načelu nepristranskosti, verodostojnosti in obsega mnenj, s poudarkom o prepovedi solidariziranja s političnimi akcijami.«

V razpravo je predlagala relevantne dele točk 1. 4., 1. 2. in 2. 2. Poklicnih meril in načel novinarske etike:

1.4 Verodostojnost

(...) Verodostojnost RTV Slovenija terja od vseh, ki vsebinsko oblikujejo radijske in televizijske programe, da se v oddajah skrbno izogibajo javnemu solidariziranju s kakršnimi koli akcijami političnih strank pa tudi združenj, društev ter drugih interesnih skupin in skupin za pritisk, kar bi bilo mogoče razumeti kot podpora eni izmed strank, skupin strank ali društev.

1.2 Nepristranskost

(...) Izogniti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška.

2.2 Obseg mnenj

(...) Programi RTV Slovenija morajo biti politično nevtralni, kar pomeni, da novinarji in uredniki ne smejo dajati prednosti določenim političnim in ideološkim stališčem.

III. ARS

Prekinjen posnetek opere

Poslušalec **V. T.** je varuhinjo opozoril, da je bil na programu Ars 7. novembra prekinjen posnetek opere, pred njenim koncertom.

»Moja pritožba leti na program ARS. V soboto je bila ob 20. uri na sporedu oddaja sobotni operni večer. Oddaja je bila o operi madame butterfly. Bila je izvrstna, res pa me je zmotilo da ni bilo konca. Ni več veliko manjkalo do konca ko se je glasba kar naenkrat prekinila, govorec pa je začel govoriti da je bil to aplavz ob koncu opere kar ni imelo smisla. Niti ni omenil tega, da se je opera prekinila ali se za to opravičil. To je ena mojih ljubših oper in res mi ni bilo všeč da se je kar naenkrat končala ko bi moral slediti vrhunec in glavni del celotne zgodbe, ki je bil tudi napovedan.«

Odgovorni urednik Programa Ars **Matej Venier** je pojasnil, da je za prekinitve posnetka kriva tehnična napaka, ki je avtomatsko odrezala vrhunec opere:

»Že drugi teden teče poskusno avtomatsko oddajanje Programa Ars v terminu med 19.00 in 24.00 uro, s katerim naj bi se pripravili na morebitni izpad v izvedbenih ekipah zaradi epidemije. Dogovorjeno je bilo, da sta v izogib dogodkom, kakršni sta bili omenjeni, na programu v poskusnem obdobju prisotna tako napovedovalec kot tehnik, vendar je v soboto 7. 11. avtomatika kljub vsemu »odrezala« finale opernega večera, ne da bi tehnik posredoval (napovedovalca po naših informacijah na programu kljub dogovoru ni bilo, ker ni bil pisan v delovni raspored). Naj dodam, da smo bili naknadno obveščeni, naj bi avtomatsko predvajanje v večernem terminu na Programu Ars odslej potekalo stalno. Uredništvo Programa Ars se s tem ukrepom ne strinja. Avtomatično predvajanje programa v večernih urah bo povzročilo velik logistični kaos, predvsem pa menimo, da si slovenski ljubitelji kulture zaslužijo živ radijski program, dostojen osrednje nacionalne medijske hiše. Vsekakor se bomo zavzemali, da se tovrstno za program škodljivo eksperimentiranje nemudoma konča.«

Varuhinja je gledalcu odgovorila:

»Dodajam pojasnilo, da se kot varuhinja ne morem izrekat o delovnih procesih ali o izvedbeni plati priprave programskih vsebin. Ne glede na to pa menim, da morajo spremembe, ki posegajo v utečene postopke, potekati premišljeno in preudarno, z upoštevanjem vseh vidikov, in predvsem tako, da ne posežejo v ustaljene poslušalske

navade. Upam, da bodo sodelujoči v dogovorih našli sporazumno rešitev, da bo poslušalcem še naprej na voljo vrhunski kulturno-umetniški program, kakršnega ste vajeni.«

Varuhinja je v vednost prejela tudi pismo radijskih napovedovalcev, v katerem se izrekajo proti spremembam, ki se uvajajo v programe Radia Slovenija, in lahko botrujejo napakam, na kakršno je opozoril poslušalec. Pismo je objavljeno kot **PRILOGA 2**, na str. 51.

MMC

I. NOVINARSKÉ VSEBINE

O napadu na Dunaju

Varuhinji je pisal **T. H.**, ki je menil, da je članek z naslovom »V Avstriji odmeva junaško ravnanje Turkov, ki sta med napadom reševala ranjene«, objavljen 4. novembra na rtslo.si, zavajajoč:

»Članek zanimivo zavaja, da sta Turka reševala ranjene. To je neresnica. Turka sta pomagala dvema ranjenima: starejši gospe in policistu. Članek ob tem ne omenja vseh drugih, ki so pomagali ranjenim in bilo jih je res veliko. Ne omenja kristjanov, judov, ateistov, izvorov drugih, ki so nudili pomoč. Zato mislim, da je članek zavajajoč saj pokaže samo na tiste, ki so bili izvorno iz muslimanskih držav, ne pa tudi druge. Po pisanju vaše MMC strani moraš biti iz večinsko muslimanske države, da se znajdeš kot pozitiven lik v vaših objavah.«

Varuhinja:

»Pojasnjujem, da je izbira oz. selekcija novic primarna naloga urednikov in novinarjev. Razumljivo je, da ni mogoče objaviti prav vseh podatkov o prav vseh dogodkih in prav vseh zornih kotih nekega dogajanja. To velja tudi za teroristični napad na Dunaju.

Novico, ki vas je zmotila, so objavili številni svetovni mediji, prav tako domači, in sicer kot primer dobre prakse, kako lahko odgovoren posameznik pomaga v izrednih okoliščinah, ne glede na osebno identiteto in okoliščine.«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

Varuhinja je v novembru prejela osem sporočil, ki so se nanašali na uporabniške komentarje, objavljene pod novinarskimi članki na rtslo.si. Uporabnike je zanimalo, zakaj njihovi komentarji niso bili objavljeni oz. zakaj jih je moderator izbrisal. Prejeli so navodila za komuniciranje z moderatorji ter povezavo na kodeks. Dva uporabnika je zanimalo, zakaj so komentarji pod nekaterimi novinarskimi prispevki objavljeni šele po odobritvi uredništva. Iz pisarne varuhinje so prejeli pojasnilo, da so pod novinarskimi prispevki, ki obravnavajo občutljivo tematiko, komentarji vseh uporabnikov pred objavo pregledani. Gre za tako

imenovano predmoderacijo. Objave pri ostalih vsebinah pa moderirajo naknadno (t. i. postmoderacija).

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Pravilno prevajanje arabskih izrekov

Gledalec **E. K.** je varuhinji posredoval sporočilo, v katerem je odprl zanimivo dilemo glede prevajanja izrekov iz arabščine v slovenščino v programih RTV Slovenija. Iz odziva:

»Fraza »Alah Akbar« je povprečnemu plačniku RTV naročnine dosti bolj poznana kot fraza »Bog je velik«. Slednje večina sploh ne pozna, ne v kontekstu islama, kot tudi ne v drugih kontekstih! Sporočilna vrednost fraze »Alah akbar«, kot vsem znanega in najpogostejšega vzklika vernih muslimanov, je s prevodom v slovenščino praktično izničena. /.../ RTV Slovenija je edini meni znani svetovni medij, ki je ob zadnjih dogodkih poročal, da so napadalci vpili »**Bog je velik**«. To velja tako za TV Dnevnik in TV Odmeve, kot tudi za MMC RTV Slovenija. Naj izpostavim, da je RTV Slovenija v prevajanju besede Alah osamljena tudi med slovenskimi mediji! Mar za ostale medije velja drugačen pravopis kot za RTV Slovenijo?«

Za pomoč pri odgovoru je varuhinja prosila neformalno koordinacijo lektorjev in jezikovnih svetovalcev RTV Slovenija. Strokovno pojasnilo **jezikovnih svetovalcev RTV**:

»Izreke iz arabščine, kot je Allahu akbar, enako kot reke, citate ali gesla iz drugih jezikov pogosto prevajamo v slovenščino, tudi zaradi razumevanja, zlasti v besedilih, namenjenih splošni javnosti. Drugače je s posameznimi besedami, ki izražajo kulturne posebnosti, kot je turška beseda bajram, in smo jih v slovenščino prevzeli polcitatno (tj. s podomačenim zapisom izvirnega izraza). Med te spada tudi Alah. Arabsko besedo Alah smo prevzeli v slovenščino in jo v zvezi z islamom v splošnih besedilih verjetno tudi najpogosteje uporabljamo. Alah v arabščini pomeni Bog in isto besedo uporabljajo tudi arabsko govoreči pripadniki drugih monoteističnih ver za svojega Boga. Zato se arabska beseda Allah v drugih jezikih lahko prevaja z »Alah« ali »Bog«. Slovenska [Islamska skupnost](#) na svojih spletnih straneh uporablja oba izraza, enako je tudi v tujih islamskih skupnostih (npr. [britanski](#) in [ameriški](#)). Pregled domačih in tujih medijev pokaže, da sta tako v slovenščini kot v nekaterih drugih jezikih tudi v besedilih, namenjenih splošni javnosti, v zvezi z islamom uveljavljeni obe poimenovanji. Podobno je tudi v danem primeru, s prevodom izreka Allahu akbar. Ob poročanju o napadih v tem mesecu poleg prevoda »Alah je velik« najdemo tudi prevod »Bog je velik« v številnih slovenskih medijih, npr. [Delu](#), [Slovenskih novicah](#), [Dnevniku](#). V tujih medijih se sinonimno pojavljata oba prevoda, npr. v angleščini poleg »Allah is great« tudi »God is great«, npr. v [Independentu](#). Morebitno

nejasnost v izoliranem besedilu, kot je denimo naslov, po navadi pojasni kontekst preostalega besedila.

Zaradi pomena besede Alah (»Bog«) in zaradi uveljavljenosti jezikovni svetovalci RTV menijo, da prevod »Bog je velik« ni napačen. Z izbiro poimenovanja Alah pa se avtor besedila lahko izogne vsakršni nejasnosti. Zlasti v primeru izreka »Alah je velik«, ki se pogosto pojavlja samostojno.«

Gledalec je menil, da bi morala varuhinja uredništva pozvati, naj se odslej odločajo le za takšno izbiro, s katero bi se izognili vsakršni nejasnosti. **Varuhinja** je pojasnila, da so pojasnila jezikovnih svetovalcev namenjena tudi uredništvom, da jih lahko uporabijo pri vsakdanjem delu.

II. TEHNIČNE ZADEVE

Moteče razmerje med govorom in glasbo

Gledalec **R. Č.** je poslal več sporočil o posameznih TV-oddajah, v katerih je po njegovem mnenju glasbena spremljava moteča. Konkretno ga je zmotila izobraževalno-zgodovinska oddaja (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Velike bolezni oddaji, ki je bila na sporedu 25. novembra ob 17:45. Varuhinja je pristojne prosila za analizo.

Vodja TV produkcije **Jože Knez** je varuhinjo obvestil, da si je oddajo ogledala tričlanska komisija, ki ni našla nepravilnosti pri razmerju govora in glasbe:

»Na to temo sem odgovarjal že na veliko pisem naših gledalcev in pogosto se je zgodilo, da je bil zvok neprimeren oz. da je bilo razmerje med glasbo in govorom neustrezno.

Za omenjeno oddajo pa te kritike ne morem sprejeti. Oddaja je narejena vzorno in zvočna slika je povsem korektna. Celo več, sam bi jo izpostavil kot nekaj boljšega, kar sem slišal v zadnjem obdobju. Če je to posledica več pritožb, ki smo jih prejeli in so naši kolegi to akceptirali, potem lahko samo pohvalim.

Glasbeni urednik je izbral mirno glasbo (zelo primerno tematiki), v sinhro studiu pa so izbrali korektno razmerje med govorom in glasbo.

Seveda verjamem, da lahko ljudje z okvaro sluha to dojemajo povsem drugače kot mi, ki se ne moremo postaviti v njihov položaj. V primeru, da želimo zadostiti vsem željam, bi morali iz podobnih oddaj popolnoma izvzeti glasbo. Kakšna bi bila takšna oddaja, pa si lahko predstavljamo.

Skratka, zelo težko je zadostiti vsem gledalcem, v konkretnem primeru pa lahko samo pohvalim uredništvo in naše mojstre, ki so zvok oblikovali.«

Prispevek ni bil preveden!

Več gledalcev je ob robu drugih sporočil omenilo, da v televizijskih dnevnoinformativnih oddajah opazijo, da tuja izjava ni prevedena. Gledalec **D. B.** je opozoril na konkreten primer, ki ga je opazil 8. oktobra:

»V poročilih ob 17.00 govor J. Bidna, pa njegove podpredsednice Harrisove, pa njegovih in Trumpovih navijačev, a čisto vse izjave brez podnapisa! Novinarica se je sicer nato opravičila, ampak pišemo leto 2020.«

Urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Kar nekaj odzivov gledalcev glede težav pri podnaslavljanju dobivam. Večina naših oddaj poteka v živo in žal v zadnjem času prihaja do rednih tehničnih napak. Če prav razumem, je sistem preobremenjen in zastaran, zdaj pričakujemo prehod na nov sistem, a vendar število tehničnih težav, ki jih imamo zdaj in so opazne na ekranu, vzbuja veliko skrbi.«

Odgovor odgovorne urednice je dopolnil vodja TV produkcije **Jože Knez**:

»V režiji za podnaslavljanje je v zadnjem obdobju res prišlo do nekaj napak, vendar pa je analiza pokazala, da je največji odstotek napak nastal zaradi napake operaterjev in tu se ne moremo sklicevati na zastarelo tehnologijo.

Zaradi napak, na katere je opozoril gledalec smo sklicali sestanek in ustanovili skupino, ki bo skrbela za izboljšanje dela. Ker imamo že veliko izkušenj na področju, kjer aktivno delamo za senzorne invalide, bomo tudi na področju klasičnih podnapisov spremenili nekatere postopke dela.

Pogosto je namreč problem tudi v časovni stiski, ker so prispevki prevedeni v zadnjem trenutku.

Gledalcu/em se iskreno opravičujem za izostanek podnapisov.«

III. OGLAŠEVANJE

TV-oglas: preveč, prepogosto, predolgo, neprimerno

Varuhinja je v novembru prejela 4 odzive, ki so se nanašali na oglase v programih TV Slovenija. Gledalec **D. B.** je opozoril na neskladje med televizijskim sporedom, ki je bil za 8. oktober objavljen v tiskanem mediju, in dejanskim potekom programa. Zmotilo ga je, da je program prekinila TV prodaja. Gledalca **I. G.** pa je zanimalo, zakaj oglasna okna niso vpisana v televizijski spored.

»Čeprav v Pilotu piše, da se bo zgodba o Avsenikih(nedelja-8-11-) končala ob 16.50 in da bo potem na sporedu roket (ta je odpadel zaradi bolezni), pa je bilo zgodbe konec že ob 16.40 in nato nenajavljena TV prodaja, ki je trajala kar 10 minut. A to še ni

vse. Ko sem preklopil na prvi program, tam ista TV prodaja do poročil ob 17.00.« **(D. B.)**

»Zanima me, zakaj prihaja do zavajanja o dolžini oddaj? Ni prvič, da se veselim določene vsebine, ki naj bi trajala skoraj eno uro, od tega pa je potem tretjina oglasov TopShop, vendar to ni nikjer napisano.« **(I. G.)**

Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** je glede načrtovanja programa odgovorila:

»Na TV SLO 2 ravno zaradi športnih dogodkov ne napovedujemo TV-prodaj in včasih se zgodi, da pride do prekrivanja, saj moramo izvesti TV-prodajo v času, v katerem je dovoljena.

Mimogrede, za naslednje leto smo imeli prošnjo, da bi v program umestili trojno število TV-prodaj, ki smo jo zavrnil, vendar smo se morali obvezati za povečano število TV-prodaj, saj nam prinašajo dodaten dohodek. Žal na delitev proračuna v hiši nimamo vpliva in moramo poskrbeti za dodatne prihodke, če želimo gledalcem nuditi program v istem obsegu. Z veseljem bi TV-prodajo ukinili, če bi dobili dodaten denar za program.«

Pisarna varuhinje je direktorčinemu odgovoru dodala še pojasnilo glede vpisovanja prodajnih oken v televizijski spored in napotek, kje spremljati ažurne televizijske sporede:

»Za TV SLO 2 in TV SLO 3 velja tako imenovana gibljiva shema. To pomeni, da prihaja do velikih razlik med načrtovanim in predvajanim sporedom: na TV SLO2 zaradi prenosov športnih dogodkov (katerih urnik se pogosto spreminja zaradi vremenskih razmer, trenutno pa tudi zaradi aktualnih razmer ob epidemiji koronavirusa), na TV SLO3 pa zaradi prenosov parlamentarnih sej, ki so prav tako velikokrat nepredvidljive. Zaradi razkoraka med načrtovano in predvajano shemo je praktično nemogoče načrtovati natančno umestitev TV-prodaje, zato tudi vpis v televizijski spored ni mogoč.

Glede sprememb v sporedu, ki so zelo moteče, pa vam predlagamo, da spored spremljate na teletekstu ali spletu (<https://www.rtv slo.si/tv/spored/>). Ali pa vsaj v primeru sprememb preverite, kako bo potekal program, če pride do sprememb, saj sproti zapisujejo nove urnike. Za časopisne sporede je shemo treba oddati dva vnaprej, ko je nemogoče predvideti okoliščine, ki terjajo programsko spremembo, zlasti v športu in še posebej v obdobju epidemije.«

Gledalec **B. K.** je komentiral oglasne prekinitve televizijske nadaljevanke Z druge strani Atlantika, ki je bila na sporedu 15. novembra na TV SLO 1:

»Razlogi zaradi katerih vas tokrat prvič kontaktiram in prosim za vaš odziv in ukrepanje pa so v naslednjem:

-prekinjanje tako težko pričakovane serije je zaradi reklam ob takem terminu v nedeljo zvečer, ko se gledalec želi skoncentrirati na zgodbo (osebno jo manj poznam) je nedopustno in kaže na odnos vaše hiše do nas gledalcev, meče pa zelo slabo luč na RTV Slovenija, ki je neke vrste državna televizija;

-ne, da so bile reklame zelo moteče zaradi pogostnosti in dolžine, bile so na nek način tudi zelo žaljive do bistva zgodbe same, saj reklamiranje moških spodnjic res ni primerno ob zgodovinski zgodbi o norveški kraljevi družini,

-prepričan sem, da omenjeni detajli ne bodo ostali nezabeleženi pri norveških diplomatih v Sloveniji in, da je tak odnos RTV Slovenija do njihove zgodovinske tematike zelo nekulturen in moralno-etično vprašljiv ter meče slabo luč na vse nas.«

Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** je podala splošno pojasnilo o RTV-prispevku in dodala:

»TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar nikakor ne zadostuje za njeno delovanje, zato mora dovršen del (dobrih 20%) svojega proračuna zaslužiti na trgu, kar pa pomeni, da moramo predvajati tako TV-prodajo kot oglase. Tudi mi kot ustvarjalci oddaj in snovalci programov bi z veseljem predvajali manj oglasov, vendar potem, med drugim, ne bi mogli spremljati vseh športnih prenosov, ki jih imamo, pravice za slednje so se namreč v zadnjih desetih letih ne samo podvojile, v večini primerov kar potrojile, izpadel bi del tujega programa in še kaj drugega. Ko moramo tehtati med tem, ali naj imamo več oglasov in zato več tujega programa, športnih prenosov in razvedrila, ter med tem, ali naj imamo manj oglasov in posledično manj programa, se odločimo za prvo. Gledalci naše odločitve vedno znova potrjujejo tudi z visoko gledanostjo, ki so, žal, odvisni tudi od velikega števila oglasov in TV-prodaje.

Za vsako nadaljevanko, ki jo odkupimo, plačamo licenčnino, ki ni nizka, in te stroške sofinanciramo iz oglasov. Distributerjev, žal, ne zanima tema nadaljevanke, zanima jih le izkupiček.«

Varuhinja:

»Sama lahko dodam, da so vodilni dejansko med kladivom in nakovalom: zakonodajalec je namreč predvidel, da javna radiotelevizija sredstva za izvajanje svojih dejavnosti pridobiva tudi iz tržnih dejavnosti. Glavnino prihodkov RTV Slovenija sicer predstavlja RTV-prispevek, prihodek iz oglaševanja pa je denimo leta 2019 znašal 11,3 % vseh prihodkov. Znotraj sistema RTV je razmerje še drugačno: Televizija Slovenija si mora na trgu zaslužiti kar petino sredstev. Ob tem je smiselno upoštevati še dejstvo, da se RTV-prispevek ni usklajeval že skoraj deset let, čeprav so v tem času rasli vsi stroški: od energentov in pravic do plač.

K sreči pa obseg oglaševanja ni poljuben, ampak predpisan z Zakonom o avdiovizualnih komunikacijah ter Zakonom o medijih. Nadzor nad upoštevanjem pravil izvaja Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (AKOS), ki je izdala tudi brošuro, v kateri so na kratko predstavljena zakonska pravila oglaševanja; če želite, si jo lahko preberete na tej povezavi: https://www.akos-rs.si/fileadmin/user_upload/Oglasi-Elektronski-mediji-Marec-2016.Koncna-verzija1.pdf. Tam boste tudi videli, da za javno RTV veljajo bistveno strožja pravila kot za komercialne medije. Kot mi je znano, teh omejitev RTV Slovenija ne krši.

Če strnem: oglasne prekinitve bodo še naprej sestavni del nedeljskih večerov.«

Gledalec **D. T.** pa je opozoril na predvajani oglas, ki spodbuja druženje med ljudmi in pri tem ne upošteva omejitev zaradi epidemije

»V trenutnih časih se mi ne zdi ustrezno predvajanje oglasov, ki vzpodbujajo druženje med ljudmi. Predvsem oglasi trgovcev. Na primer, reklama Mercator s sloganom "Vse pripravljeno za druženje" in prizorom rojstnodnevne zabave.«

Varuhinja je pritožbo v anonimizirani obliki posredovala pristojnim v službi za trženje oglasnega prostora in vodstvu TV Slovenija ter jih prosila, da s pritožbo seznanijo naročnika in pretehtajo ustreznost predvajanje oglasa – tako kot med prvim valom epidemije spomladi, ko so se uspeli dogovoriti za umik posameznih oglasov.

Gledalec je dodal:

»Zavedam se, da je prihodek od oglasnega prostora pomemben. Verjamem, da je bila zadeva spregledana in da bo naročnik oglas umaknil, če bo na to opozorjen. Sem tudi sam opazil, da je bilo v prvem valu kar nekaj oglasov prilagojenih razmeram, sedaj pa so se oglaševalci (predvsem trgovci) odločili, da bodo rajši uporabili lanske (pred)praznične oglase. Žal nobeden od njih ni dovolj drzen, da bi si upal posneti oglas, kjer bi vključil maske, varnostno razdaljo in ne-druženje zunaj ožje družine. Seveda to več ni naloga RTV, katere delo in poslanstvo močno podpiram.«

IV. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Primer diskriminacije oseb z okvaro sluha?

Varuhinja je bila ena od naslovnih pisma **predsednika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladena Veršiča** glede dostopnosti oddaje Pogovora s predsednikom vlade za občinstvo z okvaro sluha. Oddaja je bila na sporedu 19. novembra na TV SLO 1. Predsednik je menil, da je prišlo do diskriminacije. Vsebinski odgovor je pripravilo **vodstvo RTV Slovenija**. Pritožnik je bil z odgovorom zadovoljen. Varuhinja zato ni ločeno obravnavala zadeve. Korespondenca je objavljena kot **PRILOGA 3** na str. 53.

Prekrita tolmačka v dnevnoinformativnih oddajah

Varuhinja je prejela sporočilo gledalca **P. O.**, ki ga je zmotilo, da so na posnetkih v dnevnoinformativnih oddajah tolmači prekriti z grafično pasico.

»Opazil sem, da med informativnimi oddajami kjer je zraven tolmačka za znakovni jezik dajejo čez njo napise (kar je zelo moteče do tistih, ki dobijo informacijo samo preko znakovnega jezika). Pogovarjal sem se tudi z učiteljico v oddelku s posebnimi potrebami in je povedala, da je to za vse, ki potrebujejo tolmače zelo moteče... Zanima me če se je že kdo pritožil glede tega. Jaz redko pograjam kake zadeve ampak to je po moje narobe.«

Jože Knez, vodja TV produkcije in **Mateja Vodeb**, koordinatorka dostopnosti in invalidskih vsebin na RTV Slovenija sta pojasnila, da ne gre za napako, ampak so pri prispevku uporabljeni posnetki z novinarske konference, kjer je bil prisoten tolmač. Mateja Vodeb je odgovorila:

»Kader novinarske konference je bil v dnevnoinformativni oddaji uporabljen kot del slike v prispevku, kot je to pogosto v informativnih oddajah in ne kot tehnika dostopnosti gluhim gledalcem. Gre namreč za klasično televizijsko podajanje vsebin, kjer se uporabi slikovno gradivo kot ponazoritev novinarjeve pripovedi, obenem pa se dodajajo dodatne informacije v grafiki. Novinarka je uporabila del slike z novinarske konference, kjer je vedno prisoten tolmač, zato je viden tudi v kratkem slikovnem izseku v prispevku.«

Varuhinja se zaveda, da gre zgolj za uporabo slikovnega gradiva, ki nastane drugje in ima kader tolmača postavljen tako, da običajne grafične pasice informativnih oddaj ta kader prekrijejo. Ker upravičeno pričakujemo, da se bo takšen kader vladnih tiskovnih konferenc v informativnih oddajah uporabljal tudi v prihodnje, je pristojne pozvala, naj premislijo o morebitni prilagoditvi grafičnih pasic, če takšen poseg ne bi bil izvedbeno prezahteven. V TV produkciji temu niso naklonjeni.

V. SPLOŠNO

Mnenjska pisma o vlogi medija

Na varuhinjin naslov je prispelo veliko mnenjskih pisem, v katerih so posamezniki zatrjevali, da je javni medij politično pristranski, pri tem pa se niso odzivali na konkretno vsebino, svojih pogledov pa tudi niso argumentirali. Pritožniki v takšnih splošnih mnenjskih pismih praviloma RTV Slovenija enačijo z Informativnim programom TV Slovenija in menijo, da je način poročanja preveč kritičen do vlade in desnega političnega pola (oz. preveč nekritičen do opozicije oz. levega političnega pola).

Varuhinja je mnenja pozorno prebirala in se zanje zahvaljevala ter podajala splošna pojasnila o vlogi javnega medija, novinarjev in urednikov ter o RTV-prispevku, varuhu itd.

Pojasnjevala je tudi, da z mnenji ne polemizira, da ne sodeluje v razpravah o političnih, ideoloških, svetovnonazorskih družbenih temah, da se ne vključuje v množična dopisovanja in da ne komentira poročil, mnenjskih zapisov, kolumn itd. v medijih, ki ne sodijo pod okrilje RTV Slovenija.

Žaljiva in posmehljiva sporočila ter sporočila, ki vsebujejo le povezavo na nek spletni zapis, je varuhinja zavrnila.

Če je iz pisem izluščila, na kaj se nanašajo, jih je poskusila posredovati na prave naslove, s prošnjo naslovnikom, naj vsebino pozorno preberejo.

Zlatko v programih RTV Slovenija

Varuhinja je prejela 6 odzivov gledalcev in bralcev, ki so menili, da RTV Slovenija v različnih programih in medijih namenja preveč pozornosti raperju Zlatku, da je njegovim nesprejemljivim ravnanjem naklonjena in da o takih ravnanjih ne poroča kritično. Na dan, ko je po spletu zaokrožil njegov posnetek nadlegovanja direktorja NIJZ, so spraševali, zakaj mediji RTV o tem ne poročajo.

»Seveda ne boste, saj je to storil Čordić, ki ga na nacionalni TV konstantno promovirate in zagovarjate, živi pa na račun davkoplačevalskega denarja!« (S. J.)

»Ko človek v google vpiše RTVSLO dobi sledeče besedilo: Najbolj objektivne in verodostojne informacije iz Slovenije in sveta, novice s področja kulture, športa in zabave. Zato nikakor ne razumem, zakaj sem o tej novici prebral na drugem portalu. Če bi bili objektivni bi se o tem incidentu poročalo. In kdo je g. Zlatko da ima takšno protekcijo. G. Krek je naredil napako in pravilno je, da ste o tem poročali. Zdaj je g. Zlatko naredil napako in se o tem ne poroča. Zakaj?« (A. K.)

Varuhinja je preverila, ali so mediji RTV Slovenija o incidentu poročali, in pritožnikom sporočila, da je novice in odzive našla v vseh medijih:

»Menim, da občinstvo upravičeno pričakuje medijsko obravnavo izstopajočih tematik in dogodkov, kamor sodijo tudi upravičeno ostri odzivi na neprimerno ravnanje glasbenika.«

Covid-19: informiranje o javnem zdravju, november

Tudi novembra je prispelo več odzivov glede poročanja RTV Slovenija o koronavirusni bolezni in epidemioloških ukrepih. Predvsem gledalci so spraševali o pravilih uporabe mask v studiih TV Slovenija, zakaj nekateri voditelji maske nosijo, drugi pa ne. Nekaj odzivov se je nanašalo na poročanje o razmerah v bolnišnici. Predlagali so več informativnih in svetovalnih oddaj in se zavzeli za bolj pozitiven pristop v poročanju o epidemiji ter bolj sočutno podajanje podatkov o okuženih in obolelih. Med konkretnimi kritikami je bilo sporočilo gledalca, ki ne prenese prizorov cepljenja z iglo. Varuhinja je sporočila pošiljala na prave naslove ter odgovarjala s konkretnimi ali splošnimi pojasnili.

Primeri konkretnih odzivov ter splošnega mnenja:

»Odločno protestiramo, ker RTV Slovenija ne namenja več prostora takim člankom: <https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus/sedemurna-izmena-na-covidnem-oddelku-matejina-agonija-janijev-cmok-in-jaz-v-megli/542010>. Vloga zdravstvenega osebja, ki se bori proti epidemiji, in pri tem tvega svoje življenje, je absolutno premalo poudarjena.« (A. L.)

»Bistvo mojega odziva je, naj ne prikazujejo posnetkov prebadanja kože z injekcijami oz naj vsaj zameglijo tistih nekaj cm² kože. Tega eksplicitnega prikazovanja špikanja oz prebadanja kože zares ne morem gledati. Poznam kar nekaj takih. V najbolj gledanih oddajah - poročilih - brezsravno prikazujete zame neetične posnetke. Vedno več je in bo govor o cepljenju proti korona virusu, upam da s tem ne bo vedno več tv posnetkov prebadanja kože. Prebral sem vaš etični kodeks, morda bi se lahko skliceval na njegov 19. člen ? Saj tudi porodov in operacij ne prikazujete v poročilih.« (T. P.)

»Na vas se obračam s prošnjo oz. predlogom, da na javnih radiu in televiziji Slovenija v bodoče poskrbite za bolj primerno poročanje o tematikah, povezanih s COVID-19, pa tudi ostalih temah, ki zahtevajo ustrezen, pogosto pieteten odnos do vpletenih. Osebno menim, da morata javna radio in televizija skrbeti za primerno obveščanje poslušalcev oz. gledalcev, ne pa za njihovo dodatno neprijetno vznemirjanje v že tako zahtevnih časih. (...) Mislim, da bi moral javni medijski servis prispevati k umirjanju stanja, pomirjanju že tako vznemirjenih in utrujenih prebivalcev, ki jih je strah za svoje zdravje in zdravje najdražjih, strah zaradi negotovosti v zvezi z delom, negotovosti na področju izobraževanja, ..., en sam velik strah in negotovost, kako bo v prihodnje - strah, ki mu prispevki, kot so bili včerajšnji, gotovo ne koristijo. Ravno nasprotno. (...) Zato predlagam, da RTV Slovenija svoja prizadevanja v bodoče usmerja v poročanje na način, ki bo gledalcem in poslušalcem vlival upanje, vodil njihove misli v pozitivno smer in jih predvsem odvrčal od razmišljanja o tragičnem. To nikakor ne pomeni, da ni potrebno poročati tudi o težavah, ravno nasprotno, govoriti je potrebno o skorajda vsem, a na umirjen in dostojen način.« (D. G.)

Varuhinja je pisala tudi predsednica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije Monika Ažman. Pismo in varuhinjin odziv objavljamo kot **PRILOGO 4** na str. 56.

Pridobitni oglas novinarja TV Slovenija

Varuhinja je prejela pritožbo **D. S.** glede pridobitnega oglasa, v katerem nastopa novinar TV Slovenija in v njem oglašuje ugodno prodajo svoje knjige. Oglas se predvaja na zasebnem TV-mediju. Po tej pritožbi je prejela še 8 pisem z enako vsebino. Pri objavi pritožbe varuhinja

namesto novinarjevega imena zapisuje besedo (novinar), saj meni, da je predmet obravnave **ravnanje** in ne oseba.

»Ponovno se na vas obračam s pobudo po presoji kršitev Poklicnih meril in načel novinarske etike v programih RTV Slovenija. Menim namreč, da (novinar) delavec javnega zavoda RTV Slovenija s pojavljanjem v oglasu, ki ga med drugim lahko vidite na <https://vimeo.com/482576198>, krši člen 19.5, v katerem je zapisano sledeče:

19.5 Sodelovanje novinarjev, voditeljev in urednikov oddaj v oglasnih in promocijskih prispevkih

Uredniki, novinarji in voditelji oddaj na RTV Slovenija ne smejo nastopati v oglasih in promocijskih prispevkih, niti sodelovati pri snovanju teh z ustvarjalci (oglasnimi in PR-agencijami) oglasnih in promocijskih vsebin.

Izjemoma lahko posameznik nastopa v oglasnih in promocijskih vsebinah za humanitarne organizacije, vendar mora imeti za to pisno soglasje direktorja programov.

Ta omejitev ne velja za samopromocijo oddaj in programov RTV Slovenija.

V oglasu se (novinar) pojavi s sliko, podpisom in glasom ter poziva k nakupu svoje knjige, kar ne moremo smatrati kot vsebine humanitarne organizacije oziroma kot samopromocijo oddaje in programov RTV Slovenija.

Hkrati se zaradi mesta oglasa (televizija, povezana s politično stranko in njenimi vidnimi predstavniki) pojavlja tudi sum kršitev naslednjih členov Poklicnih meril:

1.2 Nepristranskost

Izogniti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška.

1.4 Verodostojnost

Verodostojnost RTV Slovenija terja od vseh, ki vsebinsko oblikujejo radijske in televizijske programe, da se v oddajah skrbno izogibajo javnemu solidariziranju s kakršnimi koli akcijami političnih strank pa tudi združenj, društev ter drugih interesnih skupin in skupin za pritisk, kar bi bilo mogoče razumeti kot podporo eni izmed strank, skupin strank ali društev.

1.7 Neodvisnost

Novinarji RTV Slovenija morajo v svojem poročanju dosledno spoštovati avtonomnost in neodvisnost programov RTV Slovenija, ki temeljijo na programskih izhodiščih, sprejetih na Svetu RTV Slovenija. Zato pri poslušalcih in gledalcih v ničemer ne smejo ustvarjati občutka, da so pristranski oziroma da je njihova profesionalna integriteta okrnjena.«

Varuhinja MENI, da je očitek o kršitvi 19.5 točke poklicnih meril in načel novinarske etike, upravičen ter da je takšno pridobitniško samoreklamiranje novinarja javnega medija etično sporno.

Prejete odzive je posredovala pristojnim, in sicer: generalnemu direktorja RTV Slovenija, direktorici TV Slovenija in odgovorni urednici Informativnega programa TV Slovenija, v katerega formalno sodi novinar, katerega ravnanje je predmet pritožb, ter jih prosila za odziv.

Varuhinja je pristojne spomnila, da je že večkrat odprla razpravo tem, kaj je ertevejcem dovoljeno početi v prostem času. Na primer:

[Poročilo za maj 2020](#), str. 46: Objava RTV-vsebine na portalu drugega medija;
[Poročilo za september 2019](#), str. 32 : Ali lahko novinar RTV piše za drug medij?

Jeseni 2019 je kot iztočnico za razpravo nanizala naslednje dileme:

1. Kaj je programskim ustvarjalcem in zaposlenim na RTV dovoljeno in kaj ne, ali smejo ob opravljanju svojega dela v javnem mediju povezovati, snovati in voditi dogodke, pisati analize in članke za raznovrstne tiskane ali spletne medije doma in po svetu, nastopati na javnih prireditvah ali celo v oglasih, opravljati sorodno delo prek espejev? Kakšne so omejitve?
2. Kdaj – če sploh – je lahko glas in/ali obraz javnega medija tudi glas in/ali obraz neke komercialne oglasne/promocijske kampanj?
3. Ali imajo lahko programski ustvarjalci svoje vloge in bloge in kanale na družbenih omrežjih, tudi o enakih tematikah, kot jih poklicno pokrivajo v javnem mediju? Kako se pri tem zagotavlja nepristranskost? Kje so omejitve pri takšnem delovanju?
4. Kako je z objavami na družbenih omrežjih, kaj je še zasebno in kaj je že javno, kaj je prav in kaj narobe?
5. Kako naj v svojem prostem času oz. ob rednem opravljanju svojega dela na RTV Slovenija v javni sferi delujejo tako, da ne bodo kompromitirali svoje profesionalne vloge v javnem mediju (in s tem tudi javni medij v celoti)?
6. Kako lahko s prostočasnim aktivnim družbenim življenjem in javno prepoznavnostjo morda tudi prispevajo k promociji svojih RTV stvaritev in javnega medija v celoti?

Programski svet je o tem na seji 24. oktobra 2019 sprejel naslednji sklep: »Programski svet RTV Slovenija podpira predloge Varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev, naj vodstvo RTV-ja v interesu promocije in zaščite javne službe zavoda natančneje opredeli odnos do delovanja programskih ustvarjalcev RTV-ja zunaj službe in s tem seznaní programski svet.«

Varuhinja do zaključka redakcije mesečnega poročila odziva pristojnih ni prejela.

PRILOGE

Priloga 1: Poročilo v zadevi Poljče/napis na zaslonu

Poročilo varuhinje v zadevi Poljče/napis na zaslonu

Na varuhov naslov je prispelo 9 pisnih in 1 telefonski odziv na programsko vsebino z naslovom ODLOČITEV: Prireditve ob 30. obletnici odločitve za plebiscit v Poljčah, ki je bila objavljena 7. novembra 2020, ob 18.10 na TV SLO2. Posnetek je dostopen v spletnem arhivu na povezavi: <https://4d.rtv slo.si/arhiv/proslave-in-slavnostne-seje/174730744>.

ODZIVI

Pritožnike je **zmotil grafični napis, ki se je pojavil na zaslonu med predvajanjem oddaje**, in sicer: »Oddaja je nastala v produkciji VSO in ne izraža mnenja Televizije Slovenija.«

Gledalci so o tem zastavljali različna vprašanja. Zanimalo jih je predvsem:

- kdo je bil urednik in avtor oz. naročnik oddaje, in zakaj to ni bilo razvidno iz špice;
- zakaj se je TV Slovenija odločila za predvajanje oddaje, ali je bila načrtovana s Programsko-produkcijskim načrtom RTV Slovenija;
- kaj pomeni grafični napis na zaslonu, kdo se je odločil za njegovo objavo in zakaj?
- ali je to prvi primer takšnega grafičnega napisa oz. ali so bili podobni primeri že v preteklosti?
- kaj je TV Slovenija sporočala gledalcem z objavo grafičnega napisa: ali se ograjuje od oddaje v izvedbenem smislu, ker npr. ne bi izpolnjevala produkcijskih standardov, ali od dramaturgije oddaje, ker npr. način in potek pripovedi ne bi upoštevala poklicnih in etičnih standardov, ali od določene vsebine v oddaji (katere, zakaj), ali pa od obeležitve dogodka oz. dogodka pred 30. leti samega.

Več pritožnikov je napis razumelo, kot bi se TV Slovenija odklonilno opredelila bodisi do dogodkov izpred 30 let bodisi do govorcev.

POJASNILA IN ODGOVORI

Varuhinja je bila seznanjena s sporočilom za javnost, ki ga je – kot odgovor na odzive občinstva in medijska vprašanja – pripravila Služba za komuniciranje RTV Slovenija. Sporočilo je sestavni del tega poročila (**priloga 1**).

Glede televizijskega spremljanja obletnice dogodkov v Poljčah je varuhinja pisala **odgovorni urednici Informativnega programa Manici J. Ambrožič** – njena informacija je sestavni del tega poročila (**priloga 2**).

Za podrobna pojasnila glede predvajanja oddaje in grafičnega napisa pa je varuhinja prosila direktorico TV Slovenija Natalijo Gorščak, ki je pristojna za oblikovanje shem, posege

v programske pasove in odločitve o vsebinski podobi posameznih televizijskih programov. Direktorica TV Slovenija Natalija Gorščak je odgovorila:

»Oddaja je bila umeščena v program na podlagi prošnje. 22. oktobra 2020 smo namreč od predsednika Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve (VSO) Alojza Hojsa prejeli prošnjo za umestitev oddaje 30 let Poljč v program.

Zaradi epidemiološke situacije so se v VSO odločili, da ne bodo imeli proslave z občinstvom, temveč da bodo pripravili posnetek, za katerega so želeli, da ga umestimo v program. Oddaja ni bila umeščena v PPN 2020, podobno kot veliko takih dogodkov, ki jih naknadno uvrstimo v program, saj nihče ni predvidel, da proslave, s katere bi lahko poročali, ne bo.

Dogovorili smo se, da bomo posnetek simbolične proslave umestili v program, saj gre za izredno situacijo. Dogovor je bil, da bi bil na sporedu na dan obletnice, zatem pa smo od Uroša Novaka, ki je bil zadolžen za komunikacijo, prejeli prošnjo, da bi oddajo umestili že pred napovedano obletnico, čez vikend. Oddajo smo prejeli v petek dopoldne, kolegica iz Uredništva informativnega programa, kamor taki dogodki sicer sodijo, je posnetek isto popoldne pogledala in nas opozorila na to, da oddaja nima špice, da ne upošteva veljavnega zakona o grbu, zastavi in himni, prav tako pa ni bila pripravljen v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike. Če bi želeli povsem zadostiti standardom, ki se jih držimo pri produkciji lastnih oddaj, bi morali korenito poseči v oddajo, ki je nastala v produkciji Združenja VSO.

Za umestitev v program smo se kljub vsemu navedenemu odločili, ker smo se dogovorjenega predvajanja želeli kljub vsemu držati, saj se zavedamo, da gre za pomemben zgodovinski dogodek.

Napis, da oddaja ne izraža mnenja Televizije Slovenija, smo dodali predvsem zato, ker ni šlo za produkcijo TV Slovenija, kar iz posnetka ni bilo jasno, saj ni imel nobenega zaključnega napisa o producentu.

Navodilo za objavo napisa sem po posvetu s kolegi dala Natalija Gorščak, direktorica Televizije Slovenija.«

MNENJE IN PRIPOROČILO:

Na podlagi pridobljenih informacij in pojasnil je varuhinja o zadevi zapisala mnenje in priporočilo.

MNENJE: Varuhinja meni, da je direktorica TV Slovenija ustrezno pojasnila sosledje dogodkov, ki je privedlo do odločitve o objavi posnetka in grafičnega napisa, ter odgovorila na vprašanja, kdo je sprejel odločitev in zakaj.

Razumljivo je, da morajo programske vsebine, neodvisno od tega, ali gre za produkcijo RTV Slovenija ali za zunanjo produkcijo, upoštevati veljavna poklicna, etična in programska

merila, saj se le tako lahko zagotavljata vsebinska in izvedbena kakovost, ki jo občinstvo upravičeno pričakuje od javnega medija. Zato v vnaprej načrtovanih produkcijah sodelujejo tudi predstavniki RTV Slovenija (uredniki, novinarji, tonski mojstri, režiserji itd. – odvisno od dogovora ter vsebinskih in produkcijskih zahtev/potreb).

Iz odgovora je razvidno, da oddaja, ki je predmet obravnave, ni nastala v takšnem sodelovanju in da je bil namen grafičnega napisa sporočiti občinstvu prav to, da ima oddaja pomanjkljivosti, od katerih se medij ograjuje.

Varuhinja lahko razume pritožnike, ki jih je grafični napis presenetil, saj ne gre za običajno obliko sporočanja razmerij med TV Slovenija, ki vsebino objavi in je zanjo odgovorna, ter zunanji producenti, ki vsebino pripravijo. Običajna metoda sporočanja občinstvu, kdo je odgovoren za posamezni segment oddaje, je grafična oprema v uvodni ali končni špici, iz katere v primerih koprodukcij ali drugih oblik sodelovanja z zunanjimi partnerji, izvemo tudi, kako je razdeljena odgovornost.

Če je šlo za ad hoc odločitev pod časovnih pritiskom ali za uvajanje nove prakse – v vsakem primeru **bi bilo treba predvideti možnost nesporazuma z občinstvom in premisliti, kako ga preprečiti. Sporočilo, ki se grafično izpiše na predvajano TV-vsebino, mora biti nedvoumno, torej takšno, da ne pušča dvomov, na kaj se nanaša, kdo komu kaj sporoča in zakaj.**

Varuhinja ne more presojati, katere zgodovinske dogodke naj se obeležuje s prenosi proslav ali predvajanjem vsebin iz zunanje produkcije, prav tako ne more ugotavljati, kdaj je kakšni obletnici posvečene dovolj/premalo/ravno prav pozornosti. Na načelni ravni pa tudi v tem primeru (kakor tudi v podobnih primerih v preteklosti, o katerih je bila vprašana) poudarja **veliko odgovornost RTV Slovenija, da ohranja spomin na zgodovinske prelomnice slovenske države, zlasti na povezovalne dogodke, s katerimi se utrjujejo skupne vrednote in državljanska zavest, lahko pa so tudi v pomoč pri premagovanju razdiralnih pojavov v družbi.** Tudi to je vloga javnega medija.

V preteklosti je že bilo nekaj primerov, ko so **odločitve o (ne)prenosu proslave ali slovesnosti oz. drugih oblik obeležitev posameznih obletnic in praznikov pri občinstvu sprožale nejevoljo in dvom o konsistentnosti odločitev pristojnih v javnem mediju.** Pri tem je smiselno spomniti na primere, zabeležene v varuhinjinih poročilih za **november 2017** (Protest VSO zaradi prezrtega dogodka v Poljčah), **oktober 2018** (Ob obletnici TO: koliko, o čem in kako?; Brez prenosa proslave na državni praznik) ter **februar 2019** (Varuhinji v vednost).

Jeseni 2018 je takratna v. d. direktorice TV Slovenija Natalija Gorščak pojasnila, v katerih primerih se odločajo za prenose/obeležitve, omenila dileme in zadrege, ter napovedala: **»Za prihodnje leto pripravljamo na TV SLO pravilnik o prenosu proslav.«**

Na to obljubo je varuhinja vodstvo TV Slovenija spomnila v začetku leta 2019. Kot ji je znano (in kot izhaja iz zadeve, ki je predmet obravnave) **takšnega pravilnika še vedno ni.**

PRIPOROČILO: Varuhinja vodstvu RTV Slovenija priporoča, da **sproži notranjo strokovno razpravo o merilih za prenose/obeležitve pomembnih dogodkov in oblikah sodelovanja z zunanjimi organizatorji/producenti** ter zagotovi **pripravo enotnih smernic** (v obliki, kot je to po presoji vodstva najbolj smotrno - pravilnika, priporočil, meril) **o prenosih/obeležitvah na TV Slovenija, da bi tako prispevali k razvidnosti odločitev in se izognili morebitnim vnovičnim nesporazumom in zapletom.**

Ilinka Todorovski, varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija
Ljubljana, 25. 11.2020

PRILOGA 1: Sporočilo za javnost, kot odgovor na odzive gledalcev na oddajo Odločitev ter grafični napis na oddaji

»Oddajo z naslovom Odločitev: Prireditve ob 30. obletnici odločitve za plebiscit v Poljčah smo v program TV SLO izredno umestili zaradi pomena proslavljanja 30-letnice samostojne slovenske države. Objavili smo jo na predlog in prošnjo Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve (v nadaljevanju VSO). Zaradi trenutnih razmer, povezanih z epidemijo koronavirusne bolezni covid-19, je bilo dogovorjeno, da bodo z ustrezno AV tehnologijo pripravili posnetek svečane obeležitve 30. obletnice odločitve za plebiscit. Posnetek smo prejeli z zamudo. Pri preverjanju pred predvajanjem je bilo ugotovljeno, da končni izdelek ni bil pripravljen v skladu s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike. Če bi želeli povsem zadostiti standardom, ki se jih držimo pri produkciji lastnih oddaj, bi morali korenito poseči v oddajo, ki je nastala v produkciji Združenja VSO. Ker pa smo se dogovorjenega termina predvajanja želeli kljub vsemu držati, smo se čutili primorane javnost obvestiti, da za vsebino prireditve ne moremo odgovarjati. In zaradi tega smo vas, gledalce na to tudi opozorili. Poudarjamo, da se nikakor »ne distanciramo« od prelomnih zgodovinskih dogodkov, ki so pred tremi desetletji privedli do samostojne Slovenije. Nasprotno, na RTV Slovenija v okviru [projekta Slovenija -30](#) že vse leto obujamo spomine na ključne dogodke tistega obdobja, ocenjujemo in analiziramo leta samostojnosti in gledamo naprej, v skupno prihodnost. Nastal je tudi poseben tematski podportal 30 let, vabimo vas, da ga obiščete na: www.rtv slo.si/slovenija/30-let.«

PRILOGA 2: Informacija odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija Manice J. Ambrožič o spremljanju 30-letnice dogodkov v Poljčah

»V ponedeljek, 9. novembra je predsednik države Borut Pahor ob 30. obletnici odločitve v Poljčah pripravil slovesnost, na kateri so govorili predsednik države, predsednik vlade Janez Janša in ustavni pravnik dr. Peter Jambreč.

O slovesnosti smo poročali v Poročilih ob 17h z vestjo, v TVD je bil prispevek, v Odmevih pa smo pripravili feljton o tem zgodovinskem dogodku.

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174731120?s=tv>

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174731174?s=tv>

Prav tako smo slovesnost 9. novembra večkrat ponovitveno predvajali na TVSLO 3.

Na RTV Slovenija sicer že več mesecev poteka projekt Slovenija -30, v okviru katerega nastajajo pestre vsebine, povezane z bližajočo se obletnico osamosvojitve Slovenije. Vabimo vas, da obiščete povezavo: <https://www.rtv slo.si/slovenija/30-let>«

Priloga 2: Prekinjen posnetek opere

Pismo napovedovalcev Radia Slovenija

Spoštovani direktor Radia Slovenija, g. Mirko Štular.

Oglašamo se v zvezi s spremembami, ki se v zadnjem obdobju zelo intenzivno uvajajo v radijske programe nacionalnega Radia. Nekatere v povezavi z epidemijo razumemo, jih sprejemamo in podpiramo kot začasne. Razumemo tudi, da so spremembe neizogiben del napredka in razvoja radijskega medija v prihodnje. Pa vendar je pomembno, s kakšnim premislekom, v kolikšnem obsegu in na kakšen način se uvedejo. Zato se ne strinjamo s tistimi, ki posegajo v naše delo na neprimeren način, brez argumentov in pojasnil, saj brez tega v njih ne moremo prepoznati dodane vrednosti.

Navajamo nekaj primerov našega nestrinjanja, z obrazložitvami, mnenji in predlogi:

1. Ne strinjamo se z avtomatizacijo večernega programa na Arsu:
 - Program ARS je za poslušalca predvsem RADIOFONSKA IZKUŠNJA in ne le nizanje avtomatskega branja napovedi brez konteksta. Ko bralec snema vnaprej, ne more vedeti, v kakšnem tonu se je končal posnetek, potem pa se zgodi, da mirnemu izteku glasbe sledi polna moč napovedovalčevega glasu, ki ga poslušalci doživljamo kot „udarec po glavi“.
 - Še bolj uničujoče so napake, ki se pri avtomatiziranem predvajanju neizogibno pojavljajo in jih brez prisotnosti živega človeka na programu ni moč popraviti. Tako se je na primer v testnem obdobju že dogodilo, da so šla v program en dan stara poročila, da je bil operni večer zaradi digitalnih zapletov prekinjen sredi glasbe, takoj za njim pa predvajan posnetek napovedovalca z nadaljevanjem vsebine: »to je bil aplavz za«, zgodilo se je, da so bile za ves večer posnete napačne napovedi, če naštejemo le nekatere. Neskladje napovedi, manjkajoče ali neprave posnetke in druge pomanjkljivosti smo tonski mojstri in napovedovalci vedno reševali neposredno na programu, česar zdaj ne moremo nadzorovati. In četudi predpostavimo, da gre za začetniške težave in se del takih zadreg lahko odpravi z izpopolnjevanjem tehničnih zmogljivosti, pa se zagotovo ne more ustvariti enakovredne zvočne izkušnje brez prisotnosti človeka na programu. Pri tem ni nepomembno, da smo po mnenju večine poslušalcev, česar jim seveda ne moremo zameriti, glavni krivci za napake tisti, ki smo pred mikrofonom. Take nevhvaležne vloge kot posledice avtomatizacije si ne želimo in si je ne zaslužimo, napake pa prav gotovo odvrčajo poslušalce.

- Težave se pojavljajo tudi pri snemanju napovedi, oddaj in povezav za Arsov večer dan vnaprej, saj se s tem okrne možnost in potreba po spremembah, ki jih zahteva prilagajanje programa aktualnim dogodkom (Literarni nočno npr.), ne zaobjame pa tudi enega najbolj vitalnih delov večernega programa kot so prenos kulturnih prireditev in koncerti. Poleg tega so v večernih terminih pogosto izjemno zahtevne (koncertni in operni večeri npr.), če že ne najbolj zahtevne oddaje z obsegom teksta, ki ga v uri oziroma uri in pol snemanja za dva večera ni mogoče opraviti, ne po bralski ne po tehnični plati. Preprosto je obseg besedil preobsežen in prezahteven, da bi se ob vseh drugih snemalnih zadolžitvah istega dne nanj uspešno pripravili in ga kakovostno izvedli v za to določenih terminih.
 - Pomislek imamo tudi o smiselnosti snemanj za Arsove večere v času epidemije nasploh, ker potekajo čez dan, ko je na radiu največ ljudi, kar pomeni posledično več medsebojnih stikov kot pri večernem programu, kjer sta prisotna le tehnik in napovedovalec.
 - Zaradi vsega navedenega je po našem mnenju snemanje in avtomatizirano predvajanje večernega programa za Ars lahko zgolj začasna rešitev, ko se lahko zgodita huda kadrovska in tehnična omejitev oz. omejitev na čim manj ljudi v hiši zaradi pandemije. Tudi v zvezi s to problematiko prosimo za precizne odgovore, saj smo ob dikciji „testno obdobje“ zaznali, da gre v smeri avtomatizacije tudi po obdobju izrednih razmer. Žal nas tudi pojasnilo, da gre pri spremembi večerne izvedbe na Arsu le za premostitev kadrovske težave ob koroni, ne prepriča, saj tudi zdaj, ko kadrovske stiske (še) nimamo, v testnem času na programu napovedovalci nismo prisotni, pa bi bilo to vsaj zaradi popraviljanja napak zelo potrebno.
 - Poudarjamo, da se tako kot kolegi uredniki in tonski mojstri zavzemamo in zagovarjamo živ program, ki edini zagotavlja radiofonsko izkušnjo kot enega pglavitnih stebrov glasbenih in kulturno-umetniških vsebin, ki jih ustvarja in neguje program ARS. Ars je edini radijski program v Sloveniji, kjer imata prostor klasična glasba in umetniška beseda, ne zanemarimo tega in ga ne osiromašimo!
2. Radio Slovenija ima tri nacionalne programe, ki morajo ostati med seboj kar najbolj različni. Ne glede na zelo specifičen razvoj radijskega medija sta privilegij in dolžnost nacionalnega radia, da je načrtno drugačen, da naslavlja vse starostne skupine, vsa okolja in zajema vsa področja našega bivanja (ne samo informativnega!). Zelo dragoceno je, pa tudi velika odgovornost vse to kakovostno udeležati na vseh treh programih. Pri tem ne moreta in ne smeta biti merilo vedno le število poslušalcev in varčevanje. Tudi zato po našem mnenju avtomatizacija večernega programa na Arsu brez dvoma vodi v nepravo smer, posledice bodo dolgoročne, privarčevanega pa premalo.
 3. Ne moremo tudi mimo sprememb na prvem programu in v informativnem programu (umikanje podatkov o temperaturah, spremembe v osrednjih informativnih oddajah,

ukinjanje poročil...), pri katerih kot soustvarjalci in izvajalci programa nismo imeli možnosti sodelovanja (in jih še vedno nimamo) pri njihovem oblikovanju in uvajanju. Delno nam je uspelo le na našo vztrajno pobudo pri izvedbi temperatur, saj menimo, da gre za dobro ustaljeno radijsko tradicijo, ki jo je kljub spremembam, ki so del medijskega življenja, škoda kar izbrisati in številne nevedne poslušalce prepuščati digitalnim pripomočkom. V zvezi s tem je bilo mnogo odzivov, naslovljenih tudi na varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev. Nenazadnje smo z ustvarjanjem programa moralno pa tudi zakonsko zavezani vsem državljanom in državljanke, ki plačujejo rtv prispevek. Ob tem pa zagovarjamo tudi način podajanja informacij, ki poslušalcem ne vsiljuje svojih prepričanj, mnenj in stališč, kar je dodana vrednost, ki ji v slovenskem radijskem prostoru ni para.

4. Z zmanjševanjem obsega živega programa na Radiu Slovenija in posledično dela napovedovalcev se zmanjšuje najvišja raven govornega knjižnega jezika na nacionalnem radiu ter se povečuje splošno hromljenje pomena in statusa govorcev. Pri tem se postavlja pod vprašaj tudi kakovost izobraževanja oziroma skrb za govorno izmojstritev generacij že uveljavljenih in prihajajočih novinark in novinarjev, urednic in urednikov, komentatorok in komentatorjev, za kar si že dolga leta prizadeva za to usposobljeni del naše skupine. Naj poudarimo: vrhunski govorci smo osebna izkaznica Radia Slovenija, z nami nacionalni radio ohranja in vzdržuje visoko raven slovenskega govornega jezika, obenem pa nas to tudi kakovostno dviga in loči od komercialnih radijskih postaj.

Razumemo, da delamo v izredno težkih časih in da bo to verjetno trajalo dolgo. Razumemo tudi, da je v izrednih razmerah dialog otežen. Pa vendar je tudi zdaj demokratični dialog z vsemi deležniki nujno potreben, saj se sicer ustvarja vtis, da gre za nespametne in rokohitrške poteze, morda celo načrtno izključujoče, ki jih je najbolj primerno izvesti ravno v kriznih časih. Tako ravnanje je tudi nestimulativno, namesto znanja in ustvarjalne energije vzbuja odpor in ogroženost, s tem pa dosega nasprotni učinek. Prav to zadnje pa postavlja na trhle temelje primernost načrtovanih sprememb nasploh v času velikih človeških stisk in negotovosti.

Radi imamo radio. Kot ustvarjalni in slišni del nacionalnih programov želimo s svojim znanjem in potenciali pri tem tudi sodelovati. Zato pozivamo k dialogu, kjer so lahko **IZBOLJŠAVE REZULTAT SKUPNIH PREMISLEKOV, PRILAGODITEV IN ODLOČITEV.**

S spoštovanjem,

napovedovalci Radia Slovenija v novembru 2020

PRILOGA 3: Primer diskriminacije oseb z okvaro sluha?

Pismo **predsednika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladena Veršiča** glede dostopnosti oddaje Pogovora s predsednikom vlade za občinstvo z okvaro sluha (TV SLO1, 19. november 2020):

»Na vas se obračamo pisno z zaprosilom za pojasnila zakaj je bil pogovor s predsednikom Vlade RS, ki je bil posnet v naprej, popolnoma nedostopen za osebe z okvaro sluha v času predvajanja pogovora na TV Slovenija? Ni bilo tolmača, ni bilo podnaslovljeno in na obrazu je bila maska, kar je popolnoma onemogočilo sprotno spremljanje pogovora.

To je tako, kot da bi za vse gledalce TV Slovenija izklopili zvok in bi omogočili vsem gledalcem ogled tega pogovora v tišini. Prepričani smo, da bi prejeli na deset tisoče pripomb iz vse Slovenije. Tako smo tudi na ZDGNS prejeli številne kritike in pisne pripombe, da se obrnemo na vas glede tega.

Prejeli smo številna sporočila v katerem izražajo občutke diskriminatornosti, drugorazrednosti in manjvrednosti. Občutke nemoči in razočaranja.

ZDGNS se zaveda, da so določene tehnične ovire pri sprotne podnaslavljanju, prav tako se zavedamo, da je nemogoče zagotoviti 100% tolmačenje vsebin. Zagotovo pa vse skupaj traja predolgo ter leta in desetletja ZDGNS opozarja javnost in vas odgovorne na hudo diskriminacijo oseb z okvaro sluha.

V Sloveniji živi približno 1500 gluhih oseb in malo manj kot 80.000 oseb s slušnimi pripomočki. Nekaj deset tisoč oseb z okvaro sluha teh pripomočkov še ne uveljavlja. Govorimo o masi cca 100.000 državljanov Republike Slovenije ter dejstvo, da je izguba sluha najpogostejša spremljajoča okvara starejših, lahko govorimo o velikem številu ljudi, ki so prikrajšani za spremljanje audio in video medijev.

Številni sestanki in pogovori na resornem ministrstvu, RTVS in drugimi državnimi organi zadeve ne premaknejo.

V imenu vseh oseb z okvaro sluha v Republiki Sloveniji, ki ne morejo spremljati TV medijev (velja za javno RTVSLO in druge TV medije) pozivamo vse odgovorne, da se nemudoma zagotovi več kot 20 let stare zahteve ZDGNS po 100% sprotne podnaslavljanju.

Naj ob tem poudarimo, da so osebe zaradi izgube sluha velikokrat pahnjene v samoizolacijo in izolacijo družbenih dogodkov. Naglušne osebe, ki ne znajo znakovnega jezika in jim je slušni pripomoček edina pomoč pri slušnem razumevanju, se zaradi nedostopnosti ne vključujejo v družbena dogajanja kot so gledališča, razstave, predavanja, javne in državne prireditve. Žal zaradi okvare sluha ne slišijo dobro govornike na radiu ali prireditvah. Velikokrat se mešata govor in glasbena ter druga podlaga, kar onemogoča kvalitetno razumevanje govora. To se dogaja tudi s TV prispevki.

Iz vseh teh razlogov je mnogim naglušnih in osebam z okvaro sluha TV medij edini medij in edino okno v svet. V tujini se že v marsikateri državi izvaja 100% sprotne podnaslavljanje in je upravičena zahteva mnogih naglušnih oseb s slušnim aparatom v

Sloveniji, da se jim omogoči dostojno spremljanje RTVSLO in drugih TV medijev ter ob tem tudi drugih državnih prireditvev s slušno zanko in 100% sprotnim podnaslavljanjem. Velja tudi za tolmačenje v znakovni jezik. Primer dobre prakse trenutno vidimo na tiskovnih konferencah Vlade RS s tolmačem, ki pa žal niso sproti podnaslavljana.«

Odgovor vodstva RTV Slovenija:

»Razumemo izjemno težek položaj oseb z okvaro sluha, sploh v času epidemije, ko obvezna nošnja mask še dodatno onemogoča že tako oteženo komunikacijo. Vendar v vašem dopisu zmotno navajate, da na RTV Slovenija nismo pripravili Pogovora s predsednikom vlade v tehnikah, prilagojenih za osebe z okvaro sluha. Različico pogovora s predsednikom vlade s tolmačem v slovenski znakovni jezik je bilo mogoče spremljati v živo, sočasno na televiziji Maribor, kjer vsak dan sočasno predvajamo oddaje s tolmačem. Posebno pozornost namenjamo izboru oddaj, ki so ključnega pomena za obveščanje državljanov.

Posnetek verzije pogovora s tolmačem je bilo mogoče spremljati kasneje na posnetku na naši spletni strani www.rtv slo.si in www.dostopno.si na povezavi:

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174733606?s=dostopno>. Zveza društev gluhih in naglušnih je bila o možnosti spremljanja oddaje s tolmačem predhodno obveščena.

Napoved oddaje je bila tudi objavljena na povezavi:

<https://www.rtv slo.si/dostopno/napovedi/pogovor-s-predsednikom-vlade-in-z-opozicijo-v-cetrtek-ob-20-uri-in-ob-21-uri/542557>. Poleg tega je možnost ogleda s tolmačem navedena na začetku originalne različice oddaje s posebnim napisom za usmerjanje gluhih gledalcev: Znakovni jezik: TV MB.

Drži pa navedba, da ni bilo mogoče spremljati pogovora s podnapisi ob premiernem predvajanju, saj je bilo premalo časa za pripravo kakovostnih podnapisov, čeprav je bila oddaja posneta. Pogovor je bil opremljen s podnapisi naslednji dan dopoldne in si ga je bilo možno ogledati na spletni strani www.rtv slo.si ali na www.dostopno.si na povezavi:

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174733606?s=dostopno> , prav tako tudi v ponovitvi na televiziji.

Čeprav je napredek na področju dostopnosti velik in smo v zadnjih letih zelo povečali delež prilagojenih oddaj, še vedno nismo dosegli rezultatov, kot si jih vsi želimo. Razlog je v prepočasnem razvoju govornih tehnologij, ki jih v nekaterih državah uspešno uporabljajo za podnaslavljanje v živo. Večkrat smo že pozvali resorno ministrstvo - kot navajate, ga je pozivala tudi vaša organizacija - naj nemudoma pristopijo k razvoju potrebnih tehnologij. Ročno podnaslavljanje namreč ne omogoča zelo kakovostnih podnapisov, vendar bomo kljub temu v bodoče poskusili zagotavljati podnapise ročno, vsaj pri ključnih oddajah. Poleg potrebnih tehnologij je problem

tudi financiranje RTV Slovenija. RTV Slovenija se je znašla v finančno zelo težkem položaju. Po našem mnenju bi bilo potrebno financiranje vsebin za invalide in prilagajanje vsebin iz državnega proračuna, saj imajo invalidi v skladu z veljavno zakonodajo poseben status.

Zato pričakujemo tudi s strani vaše organizacije, ki zastopa interese oseb z okvaro sluha, še večji angažma pri zahtevah po razvoju govornih tehnologij in stabilnem ter zadostnem financiranju produkcije prilagojenih vsebin.«

Predsednik Zveze je odgovoril:

»Glede tolmačenja imate prav in je bila na naši strani napaka. Se opravičujemo. Glede podnaslavljanja pa smo dopis poslali tudi pristojnim na ministrstvo, v želji da se zadeva reši tako kot ste predlagali tudi sami. Na tej točki se vam zahvaljujemo, da povečujete število oddaj, ki so opremljene s tolmačem in podnapisi, glede systemske rešitve pa si želimo da bi prišlo do posebnega sestanka na ministrstvu na to temo. To smo predlagali tudi ministrstvu in še vedno čakamo na sklic takega sestanka.«

PRILOGA 4: Covid-19: informiranje o javnem zdravju, november

Pismo predsednice **Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije - Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije** Monike Ažman.

»Vse od začetka epidemije COVID-19 na Zbornici zdravstvene in babiške nege – Zvezi strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljevanju Zbornica – Zveza) in v Delovni skupine za nenasilje v zdravstveni in babiški negi, ki deluje v okviru Zbornice – Zveze, skrbno spremljamo poročanje medijev o zdravljenju pacientov, delu zdravstvenih delavcev ter pogojih delovanja zdravstvenega sistema.

Spremljanje in poročanje o naštetih vidikih je bilo na RTV Slovenija vseskozi profesionalno, zavzeto, natančno in naklonjeno tako pacientom kot zdravstvenim delavcem, ki se v tem težkem času s skrajnimi napori borijo z epidemijo. Za to vaše delovanje se v imenu članstva Zbornice – Zveze vsem novinarjem, urednikom in drugim ustvarjalcem vseh vaših oddaj zahvaljujemo. Brez vaše pomoči ter vztrajnega in korektnega informiranja javnosti bi bile posledice epidemije nedvomno veliko hujše.

Ob zaostrovanju epidemioloških razmer in ob tem, da nam zaradi nespoštovanja ukrepov grozi še hujša kriza v zdravstvu in socialnem varstvu, pa smo v slovenski družbi prišli do točke, ko je izjemno težko držati raven etičnosti ter ohranjanja dostojanstva vsakega človeka - bolnika ali umrlega. V zadnjih tednih žal opažamo, da je medijsko poročanje v želji, da čim bolj neposredno prikaže težke razmere v zdravstvu in s ciljem »vzgajanja« ljudi, da bi se priporočil čim bolj držali, pričelo uporabljati sredstva, ki so po našem prepričanju sporna in neetična.

V petek, 20. 11. 2020, je bilo v osrednjem dnevniku na RTV Slovenija prikazano težko delo na intenzivnih oddelkih UKC Ljubljana ter UKC Maribor. Novinarki sta se nedvomno potrudili, da bi gledalcem neposredno približali delovanje oddelkov za intenzivno nego s pogovori z zaposlenimi in pacientom. Pri tem pa je po našem mnenju prišlo do neetičnega in spornega prikaza delno razgaljenih bolnikov, ki se borijo za življenje in ki verjetno niso (mogli) dati dovoljenja za snemanje. Poročanje RTV o intenzivnih enotah je že prej nekajkrat poseglo v pravico pacientov do dostojanstva, ko jih je prikazovalo delno gole, onemogle, na aparataturah, v hudih bolečinah in stiski, hkrati pa je s tem povzročilo tudi veliko stisko svojcem, ki doma trepetajo za življenja svojih najbližjih. Ob dejstvu, da svojcem ni dovoljeno obiskati pacientov, ki se borijo za življenje in da jih praviloma po prihodu v bolnišnico ne uspejo več videti, biti z njimi, ko jim je najtežje ter se od njih ob smrti posloviti, se zdi neetična tudi odločitev, da je vstop na intenzivno nego dovoljen novinarju.

V istih prispevkih so bile posnete tudi krste na hodnikih klinik (na primer na Infekcijski kliniki), vsebina prispevka iz UKC Maribor pa je pokazala tudi na težave pri odvozu pokojnih pacientov, ponovno s prikazom več krst. To je bilo do pokojnih nespoštljivo, na številne svojce, ki so v epidemiji izgubili svoje najbližje, ali pa se borijo preživetje, pa je delovalo dodatno boleče in stresno. Prav tako je znanih več primerov paničnih, močno prestrašenih starejših, ki ob teh prizorih potrebujejo celo pomoč svojcev ali drugih. Četudi so bile krste prazne (tega iz prispevka ni bilo mogoče jasno ugotoviti, zdelo se je, da je bil na Infekcijski kliniki v krsti pokojnik), so ti prizori žal še dodatno zlorabili stisko pacientov, svojcev in starejših v domovih, ki kot najbolj ogrožena skupina, v popolni socialni izolaciji in strahu spremljajo televizijsko poročanje o epidemiji. Naše stališče je, da je kljub težkim razmeram potrebno ohraniti dostojanstvo slehernemu pacientu, pieteto do pokojnikov, sočutje do svojcev, obzirnost do splošne javnosti in spoštovanje do zaposlenih v zdravstvu v kliničnih in drugih okoljih.

Na neprimernost takšnega poročanja je opozorilo veliko članov naše Zbornice – Zveze in zato vas prosimo, da v prihodnje takšnih pristopov pri poročanju o situaciji v zdravstvu ne uporabljate. Ne le zato, ker ta neetična praksa medijskega poročanja o epidemiji postaja vse bolj normalna in uveljavlja normo nehumanega odnosa do najbolj ogroženih pacientov, ampak tudi zato, ker nameravani »vzgojni« učinek deluje zgolj kot sredstvo pritiska, zastraševanja in discipliniranja gledalcev oziroma državljanov. Pozitivni učinek poročanja medijev o boju z epidemijo v zdravstvu na gledalce je mogoče doseči le, če bomo ob tem obdržali standarde tako stroke, kot tudi humanosti.

Želimo vam še naprej uspešno delo in vas podpiramo v vašem etičnem in strokovnem delovanju.«

Odgovor varuhinje:

»Posebej sem vesela, ker iz vašega razmišljanja izluščim, da pozorno spremljate programske vsebine javnega medija in v njih prepoznate prizadevanja novinarjev, urednikov in drugih sodelavcev, da v teh zapletenih časih poskrbijo za kar se da celovit in vsestranski prikaz vseh obrazov epidemije – od povsem praktičnih, glede okužb in osebne varnosti, prek medicinskih in strokovnih, do družbenih, ekonomskih in političnih.

O televizijskem prispevku, o katerem ste mi pisali, sem se podrobno pogovorila z odgovorno urednico Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič. Pripravo prispevka (v dogovoru z UKC in s privolitvijo pacientov oz. svojcev) je uredništvo zaupalo izkušeni novinarki, ki že več let spremlja zdravstveno tematiko, in ki se zelo dobro zaveda, kako tanka je lahko meja med informiranjem in alarmiranjem, ilustracijo splošnih razmer in vdorom v posameznikovo zasebnost. Pri poročanju o zdravju sta še posebej pomembni vrednosti empatija in pieteta. Tudi sama sem bila »na trnih«, ko sem spremljala prispevek; vprašala sem se, ali je dosegel svoj namen, da so ljudje lahko na svoje oči videli, kako zahtevno je delo zdravnikov, medicinskih sester in drugega osebja, in kako trda je lahko borba za življenje, ko oboliš za covidom. Iz odzivov, ki sem jih prejela, sem razbrala, da se je pripoved občinstva dotaknila na pravi način: z razumevanjem in spoštovanjem.

Povsem pa razumem tudi vaša opozorila in jih v celoti sprejemam. Zato sem vaše pismo poslala vsem urednikom televizijskih programov RTV Slovenija ter ji prosila za pozorno branje. Menim namreč, da je pismo – čeravno se v delu nanaša na konkretno objavo – univerzalno oz. dovolj splošno, da sem ga lahko uporabila kot povod, da urednike in novinarje spomnim na veliko odgovornost, ki jo ima javni medij v poročanju o vseh vidikih epidemije. Od širjenja virusa prek zdravljenja obolenih do smrtnih primerov, poslavljanja in žalovanja, in vse do iskanja cepiva. Vem, da se programski ustvarjalci te odgovornosti zavedajo, da se o tem v uredništvih veliko pogovarjajo, da morajo iz dneva v dan reševati resne dileme in da tudi sami opazijo kakšno nedoslednost ali slabšo odločitev.

Ob tej priložnosti sem jih spomnila na smernice za pravilno ravnanje, ki so zapisane v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike, in sicer v točki 10.2. Odnos do zdravja.

10.2 Odnos do zdravja

Na RTV Slovenija spoštujemo osnovno načelo iz Hipokratove prisege: Ne stori ničesar, kar bi škodovalo zdravju bolnika. Zato pri poročanju o tej problematiki spoštujemo naslednja poklicna načela:

- a. Z informacijami in oddajami ne smemo ogrožati zdravja ljudi.

- b. Pred objavo je treba vsa dejstva, ki vplivajo na zdravje ljudi, skrbno preveriti v posvetovanju z medicinsko stroko, tudi če bi s tem ogrozili roke za pripravo posameznih oddaj.
- c. S poročili in oddajami ne ustvarjamo lažnih upov oz. pričakovanj, češ" kmalu bo odkrito čudodelno zdravilo".
- d. Zaradi nasprotujočih si interesov se izogibamo tržnemu propagiranju zdravil posameznih proizvajalcev.
- e. Posebno skrbno varujemo tajnost podatkov o pacientih in njihovih boleznih. Skrbno pazimo, da jih ne žalimo ali kakor koli ne prizadenemo njihovega človeškega dostojanstva. Zavedati se moramo, da utegnejo naši prispevki trajno vplivati na potek njihovega življenja.
- f. Skrbno se bomo izogibali, da ne bi povečevali žalosti in prizadetosti posameznikov, posebej če gre za otroke in za zelo bolne ljudi.
- g. Spoštujemo zasebnost družin obolelih ali kakor koli prizadetih oseb.
- h. Zasebnost ljudi zagotavljamo tudi ob naravnih nesrečah. Bližnjim posnetkom ranjenih, bolnih ali kakor koli drugače prizadetih oseb v teh nesrečah se, kolikor je mogoče, izogibamo.
- i. Če bomo v dvomih, poročil o zdravstveni tematiki ne bomo objavljali.

Urednike sem prosila, naj si pri odločanju pomagajo s temi smernicami, ob tem pa se spomnijo tudi na vaša opozorila, ki ste jih izrazili v pismu.

Včasih se nam morda zazdi, da smo se po dolgotrajni obravnavi tematike že utrdili in da se je prag občutljivosti pri občinstvu zvišal. Vendar se ni. To izluščim iz vsakodnevnih stikov z našimi gledalci (bralci, poslušalci).

Ker je pred nami še dolgo obdobje epidemije, si bomo morali vsi – vsak po svojih močeh – prizadevati, da ta čas prebrodimo, predvsem z dobrim delom in medsebojnim posluhom.

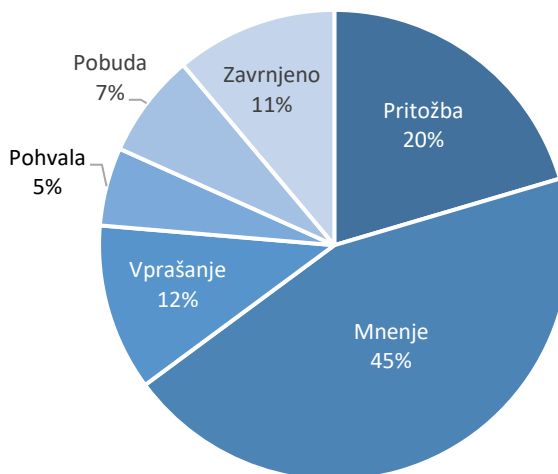
Še enkrat hvala za pismo. Vsem, ki delujete v dobro javnega zdravja, se iskreno zahvaljujem.«

STATISTIKA

	NOVEMBER 2020	OKTOBER 2020	NOVEMBER 2019
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	158	127	45
Informativni program	109	72	14
Kulturno umetniški program	10	5	9
Razvedrilni program	5	18	2
Športni program	3	2	5
Program plus	6	4	11
Ostalo	25	26	4
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	11	14	10
Radio Prvi	7	10	8
Val 202	3	2	0
Ars	1	0	0
Ostalo	0	2	2
MMC			
SKUPAJ	17	14	13
Novinarske vsebine	8	5	6
Uporabniške vsebine	9	9	5
Storitve	0	0	2
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	93	67	45
Jezikovna kultura	8	8	7
Oglaševanje	6	0	2
Dostopnost in prilagojeni programi	4	4	0
RTV prispevek	2	4	7
Tehnične zadeve	8	9	1
RTV SLO - splošno	26	12	3
Varuhinja	0	0	2
Ostalo	8	7	8
Zavrnjena obravnava	31	23	15
VSI ODZIVI	279	222	117

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	279
Pritožba	57
Mnenje	124
Vprašanje	32
Pohvala	15
Pobuda	20
Zavrjneno	31



SKUPAJ	279
Elektronska pošta	194
Spletni obrazec	33
Pismo	3
Telefon	49

